

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 734

9. SVIBNJA 2025.

CIJENA 1,33 €

BLJESAK
- SIMBOL
ODLУCНOSTI I
HRABROSTI

VOJNI POLIGON
“JOSIP MARKIĆ”
TIGAR 25

HKoV
NEIZMJERNA
JE ČAST
PREDSTAVLJATI
SVOJU DOMOVINU

HRZ
ŽELIMO KORISTITI
SVE MOGUĆNOSTI
RAFALEA

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morph.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morph.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morph.hr)**Grafička redakcija:** Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Mili Bađrić Gelo (mili.badjric@morph.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322**Tisk:** Tiskara Intergrafika TTZ d.o.o., Klake 7, 10 290 Zaprešić // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@morph.hr**Odobrava:** Ivana Valenčić Mikšić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

TIGAR 25

Pripadnici 2. mehanizirane satnije 1. mb Tigrovi proveli su vježbu na zemljištu Tigar 25 te zadnjeg dana travnja i vježbu s bojnim gađanjem i time zaokružili višemjesečni obučni ciklus. Vrhunac je to intenzivnih uvježbavanja proteklih mjeseci i trenutak da pokažu i potvrdi usvojena znanja, obučenost i sposobnosti...

[STR. 10]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4** **30. OBLJETNICA**
Bljesak – simbol odlučnosti i hrabrosti
- 16** **ZzP**
Trebamo i želimo širiti suradnju sa strukovnim školama
- 20** **HKoV**
Neizmjerena je čast predstavljati svoju Domovinu
- 24** **OBLJETNICA 4. GARDIJSKE BRIGADE PAUKA**
Simbol časti, hrabrosti i ponosa
- 26** **OBLJETNICA 3. GARDIJSKE BRIGADE KUNA**
U svakom vojniku živi duh onih koji su izborili našu slobodu
- 28** **REPORTAŽA**
Vježba Pukovnije Vojne policije na Festivalu znanosti u Osijeku
- 30** **HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Želimo koristiti sve mogućnosti Rafalea
- 36** **RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Lovac šeste generacije F-47 – što zasad (ne) znamo?
- 44** **VOJNI PRORAČUNI**
Naoružavaju se – svi
- 50** **PODLISTAK**
Teške plovidbe (XIX. dio):
INS Vikramaditya – devet dugih godina
- 54** **HVU**
Noć knjige 2025.
- 58** **PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Meho
- 60** **DOMOVINSKI RAT**
Velebit – planina koja pamti
- 66** **TRENUTAK SJEĆANJA**
Osmamnaest Pauka

30. OBLJETNICA

BLJESAK

SIMBOL ODLUČNOSTI I HRABROSTI

Kad je u rano jutro 1. svibnja 1995. započeo Bljesak, Hrvatska je prodisala punim plućima.

U manje od dva dana oslobođena je zapadna Slavonija, a heroji Domovinskog rata još su jednom dokazali da su odlučnost i ljubav prema domovini nepobjedivi.

Snažnim i koordiniranim udarima presječeno je okupirano područje zapadne Slavonije, slomljen je otpor neprijateljskih snaga i oslobođeni su Jasenovac, Okučani i Stara Gradiška

TEKST Tomislav Vidaković FOTO Tomislav Brandt

Stanovnici brojnih gradova u zapadnoj Slavoniji koji su živjeli uz prvu crtu bojišta sjećaju se svega, brojnih minobacačkih napada, zračnih uzbuna, avionskih raketiranja kao i straha koji može prouzročiti napad višecijevnih raketnih bacača. Oni se jako dobro sjećaju uplakane djece, prestrašenih žena i zabrinutih očeva. Sjećaju se kako je to provoditi dane u vlažnim podrumima. Danas odrasli ljudi koji su tada bili djeca znaju kako je to kad moraš bježati s igrališta jer odjednom oko tebe odjekuju detonacije. Svi se jako dobro sjećaju kako je to kad si prisiljen otići iz svojeg grada ili sela jer više nije bio siguran za život, bijesa, ljutnje i osjećaja nemoći jer su u svojim mjestima morali ostaviti svoje očeve, muževe, braću i sestre. Svi se sjećaju neizvjesnosti i straha koji je početkom rata harao u zapadnoj Slavoniji i u ostatku Hrvatske.

I onda je došao 1. svibnja 1995. Stanovnike Novske, Lipika, Pakraca i Nove Gradiške probudile su snažne detonacije. To i ne bi bila neka novost u to vrijeme jer im svakako nije bio prvi put. Međutim, ovaj je put postojala je razlika. Ništa nije padalo po njima. Prvi put nisu morali bježati u područme, nisu se morali skrivati i strahovati za svoj život.

Prvi put dogodilo im se da su, i pomalo zbumjeno, smjeli izići na svoja dvorišta, ulice i trgove i osluškivati kako topničko ispaljeno streljivo leti preko njihovih glava i u suprotnom smjeru. Prvi put imali su priliku čuti kako je to kad njihova vojska kreće u napad. Kako je to kad Hrvatska vojska kreće u oslobođilačku operaciju. Okolnosti su se promjenile. Hrvatska vojska i policija započeli su munjevitu operaciju znakovitog imena Bljesak nakon koje će napokon svi stanovnici zapadnoslavonskih gradova moći živjeti u miru i dugo iščekivanoj slobodi.

Ne samo da su naši branitelji omogućili svim stanovnicima koji su do tada živjeli na prvoj crti da napokon žive u miru nego su i brojnim drugima omogućili da se napokon vrate svojim kućama. Istini za volju mnoge od njih su na mjestima na kojima su nekad stajale njihove kuće dočekala zgarišta. Međutim, bez obzira na to svi su bili sretni što su napokon opet mogli biti svoji na svom.

SIMBOL BRZINE, SNAGE I PROFESIONALNOSTI

U manje od 32 sata, hrvatske su snage, uz iznimnu koordinaciju i preciznost, presjekle neprijateljske crte i slomile otpor srpskih pobunjenika. Operacija Bljesak jedan je od ključnih događaja u suvremenoj hrvatskoj povijesti te označava prekretnicu u procesu obrane i oslobođanja teritorija tijekom Domovinskog rata. Operaciju je odobrio predsjednik RH dr. Franjo Tuđman. Na bojišnici dugoj oko 80 kilometara hrvatske su snage iz smjera sjevera, istoka i zapada oslobodile oko 500 četvornih kilometara dotad okupiranog zapadnoslavonskog teritorija. Time je uspostavljen nadzor nad autocestom Zagreb-Lipovac i željezničkom prugom prema istočnoj Slavoniji.

30. OBLJETNICA

U popodnevnim satima 4. svibnja, četvrtog dana operacije, na Gavrinci iznad Pakraca bezuvjetna predaja neprijateljskih srpskih snaga označila je konačan poraz velikosrpske politike u zapadnoj Slavoniji.

Uz pažljivo planiranje i učinkovitu provedbu, hrvatske su snage brzo ovladale strateškim točkama, uključujući i Okučane, simbol okupacije zapadne Slavonije. Strateške prometne veze između istočne i zapadne Hrvatske napokon su bile uspostavljene. Kretanje autocestom Zagreb – Lipovac napokon je bilo sigurno. Ključnu vojnu zadaću presijecanja Sektora Zapad uspješno su provele postrojbe zbornih područja Bjelovar, Osijek i Zagreb te Skupne snage specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova.

U operaciji je sudjelovalo oko 7200 hrvatskih vojnika i policijaca. Iako je operacija bila iznimno uspješna, cijena pobjede bila je visoka. Svoj život položio je 51 hrvatski branitelj dok su 162 bila ranjena.

PUT PREMA KONAČNOJ SLOBODI

Operacija je značajno ojačala nacionalno jedinstvo i moral hrvatskog naroda koji su nam bili prijeko potrebeni za oliju koja je tek predstojala. Bljesak ostaje jedan od najsvjetlijih trenutaka u novoj hrvatskoj povijesti. Pripadnici Hrvatske vojske i specijalnih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova pokazali su iznimnu hrabrost, stručnost i odlučnost u oslobođanju okupiranog područja zapadne Slavonije.

Operacija Bljesak nije bila samo vojni uspjeh. Ona je bila i potvrda zrelosti hrvatskih institucija, snage zajedništva i odlučnosti naroda u borbi za slobodu i teritorijalnu cjelovitost. Iako oslobodilačke operacije uvijek podrazumijevaju velike rizike i žrtve, Bljesak se posebno pamti po profesionalnom odnosu prema civilnom stanovništvu i poštivanju međunarodnih humanitarnih normi.

Trideset godina nakon Bljeska, 1. svibnja 2025., u Okučanima je obilježena obljetnica ove operacije s dubokim poštovanjem prema žrtvi i hrabrosti hrvatskih branitelja kako bismo sačuvali uspomenu na dane kad se stvarala Hrvatska. Središnja svečanost održana je kod spomen-obilježja Kocke vedrine, uz prigodan glazbeni program i prelet borbenih aviona Rafale

Dva višenamjenska borbena aviona Rafale preletom su odala počast svim hrvatskim braniteljima koji su sudjelovali u vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak. Avioni su nadletjeli širu zonu provedbe vojno-redarstvene operacije Bljesak i svojim preletom pozdravili mjesta i gradove na tom području. Za sve poginule hrvatske branitelje i civilne žrtve u Domovinskom ratu služena je sveta misa u crkvi sv. Vida.

Obilježavanju 30. obljetnice VRO Bljesak u Okučanima prisustvovali su predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske Zoran Milanović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković, potpredsjednik Hrvatskog sabora akademik Željko Reiner, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, izaslanik potpredsjednika Vlade RH i ministra obrane državni tajnik MORH-a Tomislav Galić, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general-pukovnik Tihomir Kundid te brojni drugi predstavnici Oružanih snaga RH, Ministarstva unutarnjih poslova, braniteljskih udruga te članovi obitelji poginulih branitelja.

U ovoj prigodi predsjednik Hrvatskog sabora **Gordan Jandroković** naglasio je kako je Bljesak ključna operacija, koja je označila kraj velikosrpske agresije i otvorila put prema operaciji Oluja i mirnoj reintegraciјi hrvatskog Podunavlja.

"Time je Hrvatska postala teritorijalno cjelovita država. Pobijedili smo u Domovinskom ratu i na to moramo biti ponosni", rekao je te istaknuo važnost poštovanja prema svim braniteljima, posebno poginulim i njihovim obiteljima.

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Andrej Plenković** zahvalio je svim hrvatskim braniteljima, vojnicima i policajcima koji su sudjelovali u VRO Bljesak. Naglasio je kako je ova operacija pokazala svu snagu Oružanih snaga RH. "Operacija Bljesak pokazala je silnu sposobnost Hrvatske vojske i policije da samostalno oslobođe dio tad okupiranog teritorija", rekao je.

Zapovjednik Topničko-raketne bojne GOMBR-a pukovnik **Marijan Žukina** prisjetio se provedbe VRO Bljesak. Istaknuo je kako je ona na neki način bila nastavak oslobođilačkih vojnih operacija iz 1991. godine. "Pripremali smo se i čekali zapovijed koja je stigla upravo prije 30 godina, 1. svibnja, točno u 5 sati i 21 minutu, kad je počela ova oslobođilačka operacija. Pokazali smo spremnost, moral i volju. Operacija je provedena profesionalno i trajala je manje od 32 sata. Svi planovi koji su bili doneseni – provedeni su precizno i učinkovito. Bila je to briljantna operacija", zaključuje Žukina.

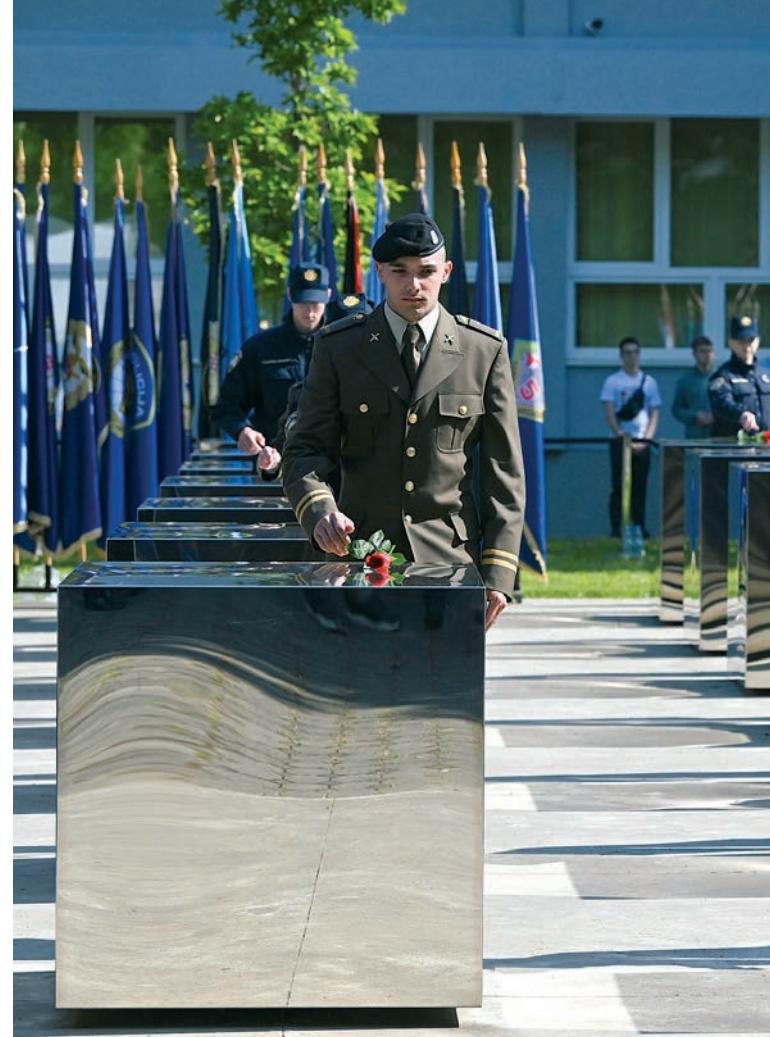
Nada Hegedić, majka hrvatskog branitelja Davora Hegedića poginulog u VRO Bljesak, rekla je da i nakon 30 godina osjeća duboku tugu zbog gubitka sina, ali i velik ponos jer je njegova žrtva, kao i žrtva svih branitelja, donijela slobodu i mir Hrvatskoj. Zahvalila je mladim priпадnicima hrvatske vojske i policije i pozvala ih da budu ponosni na svoju službu. "Budite uvijek ponosni na svoju odoru i časno ju nosite, nikad ne zaboravite da ste čuvari slobode. Spremnost, odanost i hrabrost neka vam budu vodiči u svakom trenutku", rekla je.

30. OBLJETNICA

Prigodom 30. obljetnice VRO Bljesak održan je i taktičko-tehnički zbor OSRH i MUP-a, uz izložbu vojne opreme i naoružanja te borbene i neborbene tehnike. Hrvatska vojska predstavila je borbena vozila Patria i Bradley, tenk M-84, haubice, raketne sustave Vulkan i Grad, PZO sustav Mistral, opremu za razminiranje i pješačko naoružanje. MUP je prikazao opremu ATJ Lučko, uključujući vozilo Terradyne Gurkha i ronilačku opremu. Civilna zaštita izložila je naprednu opremu za spašavanje, a Crveni križ demonstrirao je opremu za krizne situacije. Program je uključivao atraktivne vježbe pripadnika hrvatske vojske i policije, i to: zajednički padobranički skok s državnim zastavama, prikaz rada službenih pasa Vojne policije, taktičku vježbu izvlačenja iz protivničkog područja helikopterom Black Hawk te pokazne vježbe ATJ Lučko, uključujući borilačke vještine, uhićenje opasnih osoba i borbeno spašavanje pilota.

Kao odmazdu za poraz u operaciji Bljesak, srpsko vodstvo zapovjedilo je raketiranje hrvatskih gradova. Napadnut je Zagreb u kojem su pogodene dječja bolnica, gimnazija, Akademija dramskih umjetnosti i drugi civilni objekti. Pritom je ubijeno sedmero, a ranjeno najmanje 176 civila. Postrojbe Hrvatske vojske i Ministarstva unutarnjih poslova pokazale su visoku razinu koordinacije, osposobljenosti i spremnosti za izvršavanje zahtjevnih borbenih djelovanja. Konačan poraz velikosrpske politike u Hrvatskoj uslijedio je početkom kolovoza 1995., kad je u pobjedono-

snoj oslobođilačkoj operaciji Oluja oslobođen preostali dio privremeno okupiranog teritorija Republike Hrvatske, osim dijela hrvatskog Podunavlja koji je u državno-pravni porezak vraćen procesom mirne reintegracije od 15. siječnja 1996. do 15. siječnja 1998.

Vojno-redarstvena operacija Bljesak ostaje simbol odlučnosti i hrabrosti hrvatskih snaga u Domovinskom ratu. Iako je trajala manje od 32 sata, njezin utjecaj na završne pobjede Hrvatske u ratnom sukobu bio je ključan. Bljesak je dokazao da sloboda i teritorijalna cjelovitost Republike Hrvatske nisu samo politički ciljevi, već i vrijednosti za koje su mnogi životima platili visoku cijenu. Sjećanje na heroje operacije Bljesak traje i danas, kao neizbrisiv trag u povijesti Hrvatske te i dandanas prisjećanjem na ovu operaciju odajemo počast hrabrosti, žrtvi i odlučnosti hrvatskih branitelja koji su omogućili slobodnu i neovisnu Hrvatsku.

Važnu ulogu u operaciji imalo je i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana. Prilikom borbenog djelovanja MiG-om 21 poginuo je zapovjednik prve lovačke eskadrile Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, brigadni general Rudolf Perešin. Pilot Hrvatskog ratnog zrakoplovstva brigadni general Rudolf Perešin ostavio je povijesni trag u Hrvatskoj vojsci i Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu kad je 25. listopada 1991. godine iz Bihaća preletio u Klagenfurt u Austriji te svijetu poslao poruku: "Ja sam Hrvat, ne mogu i neću pucati na Hrvate!" Četiri dana poslije, Rudolf Perešin vratio se u Hrvatsku i pridružio Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu, u čijem je razvoju imao značajnu ulogu. Sudjelovao je u svim važnijim akcijama i operacijama Domovinskog rata.

Poginuo je u vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak nakon što je njegov MiG-21 bio pogoden iznad Stare Gradiške 2. svibnja 1995. godine. Po njemu su nazvani Zrakoplovno-tehnička škola u Velikoj Gorici te Središte za obuku HRZ-a u Zemunu.

Povijesnim preletom brigadni general Rudolf Perešin pružio je nadu hrvatskom narodu i svim hrvatskim braniteljima te ih ohrabrio u najtežim danima borbe za slobodu Republike Hrvatske.

Perešinov avion MiG-21 oznake "26 112" nalazio se u Vojno-zrakoplovnom muzeju u austrijskom gradiću Zeltwegu, a nakon 28 godina, u svibnju 2019. godine, vraćen je u Hrvatsku.

VOJNI POLIGON "JOSIP MARKIĆ"

TIG

Pripadnici 2. mehanizirane satnije 1. mb Tigrovi proveli su vježbu na zemljištu Tigar 25 te zadnjeg dana travnja i vježbu s bojnim gađanjem i time zaokružili višemjesečni obučni ciklus. Vrhunac je to intenzivnih uvježbavanja proteklih mjeseci i trenutak da pokažu i potvrde usvojena znanja, obučenost i sposobnosti...

Na vojnom poligonu "Josip Markić" kod Knina pripadnici 2. mehanizirane satnije 1. mb Tigrovi proveli su vježbu na zemljištu Tigar 25 te zadnjeg dana travnja i vježbu s bojnim gađanjem i time zaokružili višemjesečni obučni ciklus. Vrhunac je to intenzivnih uvježbavanja proteklih mjeseci i trenutak da pokažu i potvrde usvojena znanja, obučenost i sposobnosti. Naša novinarska ekipa pridružila im se 30. travnja nakon njihova višednevnog boravka na poligonu u vježbovnim aktivnostima te pratila najvatreniji dan. S minobacačkih položaja odakle je u vježbi prvotno pružana vatrena potpora pratili smo dolazak borbenih oklopnih vozila Patrija i njihovo zauzimanje pozicija za otvaranje vatre.

TEKST

Vesna Pintarić

FOTO

Tomislav Brandt

Nakon što su se Patrije razmjestile podno Dinare i otvorile sinkroniziranu paljbu prema ciljevima iz svojih oružnih sustava i mi im se pridružujemo i trudimo pratiti dinamiku aktivnosti. Vrijeme je gotovo idealno, vojska motivirana i maksimalno fokusirana na zadaću. U određenom trenutku borbenih vozila kreću sa zadimljavanjem i gusta dimna zavjesa nakratko zamagli svaki pokret vojske na terenu. Bio je to trenutak u kojem je pješaštvo počelo s iskrcavanjem iz vozila i zauzimanjem položaja. Jedva primjetno oštro stijenje nije ih u tome usporavalo, ali svakako im je dodatno otežavalo svaki korak. Vjetar koji na ovom prostoru puše gotovo uvijek, napokon je rastjerao dimnu zavjesu, a mi se *strateški raspoređujemo* kako bi kamerama uhvatili najatraktivnije trenutke vježbe.

Nama najbliži mladi zapovjednik voda budno je pratio svaki pokret vojnika svojeg voda, koordinirao aktivnost i izdavao zapovijedi. Unatoč zaglušujućoj pucnjavi čujemo kako je izdana još jedna u nizu: *Kreni s prebacivanjem*. Pokušavamo uhvatiti korak i pratiti ih u napredovanju. Dinamika se nastavila uz odjeke vatrenog djelovanja Patrija i pješaštva iz podcijevnih bacača, jurišnih pušaka, puškostrojnica... još određeno vrijeme.

VOJNI POLIGON "JOSIP MARKIĆ"

Postavljeni ciljevi na koncu su dosegnuti a planirana zadaća odrđena, jer uslijedilo je, vjerujemo najdraže što su mogli čuti nakon višednevnog boravka na otvorenom te napornih i iscrpljujućih vježbovih aktivnosti: *Endex*. Kao jeka nastavilo se ponavljati od jednog do drugog vojnika. Bio je to znak za završetak vježbe i kraj svih vježbovih aktivnosti koje su se odrađivale i uvježbavale u okviru godišnje vojne vježbe *Tigar 25*.

Zapovjednik 1. mehanizirane bojne Tigrovi bojnik Tihomir Kastmiler vidno zadovoljan ukratko se osvrnuo na provedeno i sve što je vježbi prethodilo.

"Vježba s bojnim gađanjem *Tigar 25* finalni je rezultat uvježbavanja 2. mehanizirane satnije koja je deklarirana za provedbu obučnih aktivnosti 1. mehanizirane bojne Tigrovi u ovoj godini. Cijeli je proces počeo prije tri mjeseca samocjenjivanjem temeljnih vojničkih vještina, uvježbavanjima binoma, desetina i na kraju vodova koji su ocijenjeni kroz 72-satne vježbe u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji. Sva tri voda prвobitno su ocijenjena na poligonima i vježbalištima u matičnoj vojarni i sve zadaće koje su morali provesti uspješno su ocijenjene.

Razvodnik Dario Kalem operater je na sustavu DUOS na vozilu Patria. U vježbi je njegovo vozilo pružalo potporu manevarskom dijelu postrojbe koja je išla u napad. "Ovo je bila kruna svih naših uvježbavanja dosad, a svojim sam timom, vodom i satnjicom prezadovoljan. Svi su sve profesionalno odradili i pokazali smo opet da smo najbolji"

Završnu ocjenu dao je i zapovjednik Bojne bojnici Kastmiler. Obratio se sudionicima vježbe te naglasio kako su je odradili fantastično, uz velik trud i zalaganje svakog pojedinca no i kako se unatoč naporima sve na kraju isplatilo jer je vježba uspješno provedena, a sposobnosti postrojbe ocijenjene ocjenom *uvježbano*

VOJNI POLIGON "JOSIP MARKIĆ"

Paralelno s tim procesom u vojarni smo provodili i sva bojna gađanja pješaštva od pojedinca, tima, tj. bionoma do desetine, a jednako tako provodila su se i posadna gađanja s Patrijama na poligonu "Eugen Kvaternik" i u Gašincima. Na simulatorima je također provedeno trenažiranje za POVRS dok je snajperski tim odradio gađanja na malim udaljenostima na našem streljuštu te potom na slunjskom poligonu i na velikim udaljenostima".

Dolaskom na poligon "Josip Markić" 22. travnja Satnija je kroz provedbu vježbe na zemljištu prošla ocjenjivanje sposobnosti od vođenja postrojbe do uspostave taktičkog područja prikupljanja, provedbe napada, konsolidacije i reorganizacije, te na kraju i uporabe vatrenе potpore.

Zapovjednik voda poručnik Jure Sertić u Tigrovima je od rujna prošle godine. U vježbi Tigar 25 bio je zapovjednik voda koji se nalazio na glavnom naporu Satnije. Ovo mu je treća vježba. "Vježba je bila prilika da pokazemo sve što znamo i bilo je fantastično", kaže

Sve su te planirane i postavljene zadaće provedene s kočanom ocjenom *uvježbano* čime su ostvareni svi uvjeti za provedbu na kraju i vježbe s bojnim gađanjem, objašnjava zapovjednik Kastmiler.

Prvi dočasnik 1. mb Tigrovi časnički namjesnik Tomislav GOREC istaknuo je kako su svi zapovjednici vodova u 2. satniji mladi poručnici koji su krajem prošle godine stupili u borbenu postrojbu nakon završene kadetske škole, te dodao kako su pokazali visoku motiviranost i spremnost za provedbu svih zadaća, a upravo se na ovoj vježbi vidjela odlična sinergija starijih iskusnih dočasnika i mlađih vojnika, poručnika i zapovjednika, što je i ključ uspjeha ove postrojbe. I dok su stariji prenosili znanje i iskustvo, a mlađi nasljednici upijali nova znanja, zajednička je svima bila velika motiviranost i entuzijazam bez obzira na vojnički staž. Zadaća je bila zahtjevna, ali svi su je uspješno odradili,

Zapovjednica desetine skupnica Matea Jurašković-Sporiš u Tigrovima je od 2018. Više i ne broji koji joj je ovo teren, a u vježbi je zapovijedala mehaniziranom desetinom te ističe kako su vojnici bili vrlo motivirani. Zadovoljna je kako su odradili zadaću

naglašava časnički namjesnik Gorec dodajući kako upravo dočasnici imaju ključnu ulogu u provedbi integracijske obuke s mladim vojnicima upoznavajući ih s načinom života i rada u vojsci i pripremajući ih za buduće vojničke zadaće. Mnogim mladim vojnicima ovo je bio i prvi teren s pravim terenskim uvjetima, ali i prilika da se posvete profesionalnom vojničkom pozivu za koji su se odlučili.

Zapovjednik voda poručnik Jure Sertić među mladim je zapovjednicima, a u Tigrovima je od rujna prošle godine. U vježbi Tigar 25 bio je zapovjednik voda koji se nalazio na glavnom naporu Satnije. Ovo mu je treća vježba. "Vježba je bila prilika da pokažemo sve što znamo i bilo je fantastično", kaže.

Zapovjednica desetine skupnica Matea Jurašković-Sporiš u Tigrovima je od 2018. Više i ne broji koji joj je ovo teren, a u vježbi je zapovijedala mehaniziranom desetinom te ističe

kako su vojnici bili vrlo motivirani. Zadovoljna je kako su odradili zadaću. Razvodnik Dario Kalem operator je na sustavu DUOS na vozilu Patria. U vježbi je njegovo vozilo pružalo potporu manevarskom dijelu postrojbe koja je išla u napad. "Ovo je bila kruna svih naših uvježbavanja dosad, a svojim sam timom, vodom i satnjom prezadovoljan. Svi su sve profesionalno odradili i pokazali smo opet da smo najbolji", zaključuje razvodnik Kalem.

Na kraju vježbe završnu ocjenu dao je i zapovjednik Bojne bojnik Kastmiler. Obratio se sudionicima vježbe te naglasio kako su je odradili fantastično, uz velik trud i zalaganje svakog pojedinca no i kako se unatoč naporima sve na kraju isplatio jer je vježba uspješno provedena, a sposobnosti postrojbe ocijenjene ocjenom *uvježbano*.

Kao i svaki put kad Tigrovi nešto uspješno privedu kraju, a kako bi drugačije i mogli nasljednici slavnih ratnih Tigrova, poligonom je gromoglasno odjeknulo Za Hrvatsku kao Tigar.

ZzP

REMONTNI ZAVOD

TREBAMO I ŽELIMO SA STRUKOVNIM

Remontni zavod Zapovjedništva za potporu od 2016. provodi praktičnu nastavu za učenike srednjih strukovnih škola.

Ove godine praktičnu nastavu u Zavodu pohađa 12 učenika Elektrostrojarske obrtničke škole, s kojom Remontni zavod ima višegodišnju suradnju. Učenici, od kojih je 11 smjer puškar i jedan smjer elektro-mehaničar, nekoliko puta tjedno dolaze u Zavod na praktični dio nastave

Remontni zavod Zapovjedništva za potporu više od 30 godina održava i ispituje borbeno naoružanje Oružanih snaga RH. No, javnosti je manje poznato da Zavod od 2016. provodi praktičnu nastavu za učenike srednjih strukovnih škola, a broj učenika na praktičnoj nastavi povećao se u proteklih desetak godina. Ove godine praktičnu nastavu u Zavodu pohađa 12 učenika Elektrostrojarske obrtničke škole, s kojom Remontni zavod ima višegodišnju suradnju. Učenici, od kojih je 11 smjer puškar i jedan smjer elektro-mehaničar, nekoliko puta tjedno dolaze u Zavod na izvođenje praktičnog dijela nastave. Posjetili smo Remontni zavod i imali priliku pitati učenike o iskustvu rada u Zavodu te motivaciji za odabir zanimanja. "Odabrao sam smjer puškar Elektrostrojarskoj obrtničkoj školi, jer mi se činilo zanimljivo. Kad sam čuo da mogu u Remontnom zavodu obavljati praksu, to me još više privuklo."

ŠIRITI SURADNJU ŠKOLAMA

TEKST

Hrvoje Lončarević

Nakon srednje škole volio bih doći tu raditi, a potom nastaviti raditi u Oružanim snagama RH. Jako je zanimljivo, kolege su susretljivi i voljni pomoći“, rekao nam je Ivan Brkić, učenik prvog razreda, a motivaciju za zanimanje puškara i iskustvo rada u Zavodu podijelili su i njegovi kolege Karlo Kovaček i Mata Šimičić, učenici trećeg razreda. „Odlučio sam se za zanimanje puškara, jer sam od djetinjstva volio oružje, privukla me vojska i sve njihove aktivnosti, a puno toga saznao sam putem interneta. Oružje je moja strast. Volio bih raditi u vojsci, razmišljam poslije škole ići u vojsku i potom se prijaviti za rad u Remontnom zavodu“, rekao nam je Karlo, a Mata je odlučio biti puškar iz Ljubavi prema oružju. Zanimljivo mi je gledati različite mehanizme naoružanja, raditi servis na oružju i upoznavati se s novim naoružanjem. Ako budem imao priliku, volio bih ostati raditi u vojsci“. Narednik Miljenko Frkin, voditelj Odsjeka

Potrebno je pomlađivati Remontni zavod, jer dosta zaposlenih odlazi u mirovinu, a s njima i bogato znanje i iskustvo, koje se ne može steći isključivo u školi pa je suradnja sa strukovnim školama itekako potrebna

za pješačko naoružanje objašnjava nam da se na prvoj godini učenici tek uče pristupanju naoružanju, a na drugoj godini već puno samostalnije mogu obavljati poslove. „Tri do pet godina potrebno je da bi se postalo vrhunski tehničar za naoružanje, odnosno samostalan majstor, koji može odraditi svaki posao na terenu. Učenici dolaze puni elana i poletnosti, žele odmah isprobati oružje, no taj korak dolazi tek po završetku pripreme, kontrole i svih ostalih preuvjeta, da bi se uopće moglo pristupiti ispitivanju naoružanja“, ističe narednik Frkin.

ZzP

BOGATO ISKUSTVO ZA UČENIKE

No, u Zavodu postoji mogućnost praktične nastave i za druga zanimanja, poput automehaničara, mehatroničara, bravara, zavarivača, autolakirera ili tapetara, rekao nam je zapovjednik Remontnog zavoda brigadir Ivan Leutar. "Mi imamo mogućnosti pružanja praktične nastave za svako od tih zanimanja i mogli bismo primiti godišnje desetak učenika. Interes nam je promovirati ova zanimanja, koja su potrebna Oružanim snagama, kako bi mladi ljudi koji su izvan sustava mogli vidjeti čime se bavimo i što radimo sa suvremenim tehnologijama kojima raspoložemo te da ih motiviramo pristupanju Oružanim snagama. Potrebno je pomladivati Remontni zavod, jer dosta zaposlenih odlazi u mirovinu, a s njima i bogato znanje i iskustvo, koje se ne može stечi isključivo u školi, stoga je suradnja sa strukovnim školama itekako potrebna", ističe brigadir Leutar. Program praktične nastave propisalo je Ministarstvo znanosti i obrazovanja te se vodi dnevnik rada i izdaju potvrde o provedbi praktične nastave koje njihova škola traži. Za obavljanje praktične nastave učenici primaju i novčanu naknadu za svoj rad u Zavodu.

U civilnom obrazovanju ne postoji npr. zanimanje za topničkog mehaničara. Međutim, srednje strukovne škole, koje imaju određena zanimanja, nama su zanimljive, jer ćemo iz tih zanimanja unutar sustava moći stvoriti topničke mehaničare. One su osnova iz koje ćemo od kvalitetnih učenika razviti prave vojne specijaliste

Učenici prvog razreda primaju 10 posto, učenici drugog razreda 20 posto, a učenici trećeg razreda 25 posto od prosječne plaće u Republici Hrvatskoj za proteklu godinu, razmjerno broju provedenih sati na praktičnoj nastavi. Treba istaknuti da obavljanje praktične nastave u Remontnom zavodu na temelju ugovora između strukovne škole i MORH-a ne obvezuje učenike po završetku srednje škole na nastavak rada u MORH-u, no oni koji imaju interes za ostanak u Hrvatskoj vojsci, mogu se prijaviti na dragovoljno vojno osposobljavanje i po završetku osposobljavanja prijaviti se na natječaj za rad u Remontnom zavodu. "Trenutačno imamo jednog vojnika koji je prošao školovanje kod nas i praktičnu nastavu, trenutačno je raspoređen u Petrinji, ali kod nas je na usavršavanju", rekao je brigadir Leutar. Riječ je o Karlu Hercegu, koji je 2019. završio školu za puškaru. "Prvu godinu bio sam kod privatnika na praksi, a potom dvije godine u Remontnom zavodu. Oduvijek me zanimalo naoružanje, mehanizmi i načini rada naoružanja. Već sam godinu dana u Oružanim snagama i želim se dalje razvijati u tom smjeru", rekao nam je Herceg.

ZAVODU SU POTREBNA RAZLIČITA ZANIMANJA STRUKOVNIH ŠKOLA

Remontni zavod, uz Zapovjedništvo i Odjel za tehničku pripremu i potporu održavanju, koji upravlja svim poslovnim procesima i gdje uglavnom rade inženjeri, ima i četiri proizvodna odsjeka: Odsjek za održavanje naoružanja (podijeljen na odsjekte za pješačko, topničko i raketno naoružanje), Odsjek za održavanje vozila (podijeljen na odsjekte za održavanje vozila na kotačima i održavanje vozila na gusjenicama), Odsjek za održavanje specifičnih sredstava (podijeljen na Odsjek za održavanje sustava za upravljanje paljbom, optoelektronike i radara, Odsjek za održavanje sredstava veze i Odsjek za održavanje sredstava specijalne namjene) te Odsjek za strojnu obradu, završne radove i izradu dijelova (podijeljen na Odsjek za završne radove (autolakireri, tapetari) i Odsjek za izradu dijelova i metalnih konstrukcija (bravari, zavarivači, tokari, glodači)). Takva organizacijska struktura dovoljno pokazuje da su Zavodu itekako potrebna različita zanimanja strukovnih škola.

Suradnja s Elektrostrojarskom obrtničkom školom iznimno je bitna, te da se suradnja proširi i na druge strukovne škole, da se obuhvate sva zanimanja bitna Hrvatskoj vojsci", ističe zapovjednik Remontnog zavoda brigadir Ivan Leutar. Trenutačno je u Oružanim snagama najveća potreba za zanimanjima vezanim uz elektroniku, poput elektrotehničara, elektromehaničara i mehatroničara

"Trebamo i želimo širiti suradnju sa strukovnim školama. U civilnom obrazovanju ne postoji npr. zanimanje za topničkog mehaničara. Međutim, srednje strukovne škole, koje imaju određena zanimanja nama su zanimljive, jer ćemo iz tih zanimanja unutar sustava moći stvoriti topničke mehaničare. Mehatroničari, strojobravari, strojarski tehničari, puškar, sve su to zanimanja od kojih ćemo obukom u Požegi i ovdje praktičnom obukom u Remontnom zavodu stvoriti kvalitetnog topničkog mehaničara ili tehničara za optičke instrumente ili za održavanje elektroagregata. Dakle, srednje strukovne škole su osnova, a na temelju te osnove u Remontnom zavodu od kvalitetnih učenika možemo razviti prave vojne specijaliste. Suradnja s Elektrostrojarskom obrtničkom školom iznimno je bitna, te da se suradnja proširi i na druge strukovne škole, da se obuhvate sva zanimanja bitna Hrvatskoj vojsci", ističe brigadir Leutar. Trenutačno je u Oružanim snagama najveća potreba za zanimanjima vezanim uz elektroniku, poput elektrotehničara, elektromehaničara i mehatroničara. "Sustavi se razvijaju i postaju sofisticirani, imaju sve više elektronike, a sve manje mehanike, a unutar Oružanih snaga teško je naći ljudе tih zanimanja", objašnjava nam brigadir. Nedostaje i visokoobrazovanih, pogotovo inženjera elektrotehnike. Trenutačno je u Zavodu zaposlen samo jedan diplomirani inženjer elektrotehnike, a postoji potreba za još najmanje dva ili tri, kaže nam brigadir. "U našem budućem preustroju formirat ćemo Odsjek za inženjering, gdje bi trebali biti inženjeri strojarstva i elektrotehnike. Odsjek bi se bavio razvojem Remontnog zavoda, odnosno razvojem sustava održavanja unutar cijelih Oružanih snaga RH", kaže brigadir Leutar.

HKoV

NEIZMJERNA JE ČAST PREDSTAVLJATI SVOJU DOMOVINU

TEKST
OJI

FOTO

Nacionalna garda Minnesota

U najtežim trenucima tijekom natjecanja glavna pokretačka snaga bila mi je moja četverogodišnja kći, ali i pitanje integriteta, jer mi je ukazana čast i povjerenje da imam priliku predstaviti svoju postrojbu i Domovinu na međunarodnom natjecanju u Americi”, poručio je razvodnik Kristofor Josip Jurjević, pobjednik natjecanja u kategoriji stranih oružanih snaga Minnesota Best Warrior Competition

Dvojica pripadnika Hrvatske vojske, skupnik Dario Stegnajić i razvodnik Kristofor Josip Jurjević ostvarili su odlične rezultate na međunarodnom natjecanju Minnesota Best Warrior Competition koje je održano krajem travnja 2025. godine u saveznoj državi Minnesoti u Sjedinjenim Američkim Državama.

U kategoriji stranih oružanih snaga pobijedio je razvodnik Jurjević, dok je skupnik Stegnajić zauzeo drugo mjesto. Obojica su pripadnici Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske, a u pratnji časničkog namjesnika Stipice Bolanče, na natjecanju su sudjelovali zajedno s pripadnicima Nacionalne garde Minnesote i pripadnicima Oružanih snaga Kanade. Razvodnik Jurjević, koji se u slobodno vrijeme bavi trail trčanjem i provodi dosta vremena u prirodi s obitelji, naglasio je kako on i skupnik Stegnajić nisu imali posebne pripreme za natjecanje već su svoju spremnost temeljili na redovitim zadaćama i ustaljenom programu obuke unutar postrojbe.

Vrhunac natjecanja bio je tzv. Valor Ruck - commando hodnja duga 20 kilometara uz punu opremu i naoružanje s pet radnih točaka na kojem su se provodila bojna gađanja i pružala prva pomoć

VRHUNSKA SPREMNOST

“Moja glavna pokretačka snaga u najtežim trenucima bila je moja četverogodišnja kći, koju nisam htio iznevjeriti, jer jednog dana moja pobjeda možda njoj posluži kao motivacija za svladavanje prepreka koje ju čekaju u životu. Za mene je to također bilo i pitanje integriteta, jer mi je ukazana čast i povjerenje da imam priliku predstaviti svoju postrojbu i Domovinu na međunarodnom natjecanju u Americi”, poručio je razvodnik Jurjević.

Visokim plasmanom razvodnik Jurjević i skupnik Stegnajić još su jednom pokazali i dokazali vrhunsku spremnost pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske te konkurentnost na međunarodnim natjecanjima, časno i ponosno predstavljajući Hrvatsku vojsku.

HKoV

VRHUNAC BEST WARRIOR COMPETITIONA: COMMANDO HODNJA UZ PUNU OPREMU I NAORUŽANJE

Ovogodišnje natjecanje u Minnesoti prvi je put organizirano po novom, vrlo zahtjevnom konceptu koji nije dopuštao odmor i oporavak natjecatelja. Natjecatelji su svoja znanja, vještine i tjelesnu spremnost pokazivali kroz dnevno-noćne orientacijske hodnje, gađanja s različitim vrstama naoružanja u oružanim snagama SAD-a (M4A1, M17, AT4, M240, MK19). Dio natjecanja obuhvaćao je i S.E.R.E. (Survival, Evasion, Resistance, and Escape): prelazak opasnog područja površine oko deset četvornih kilometara prepunih protivničkih snaga, ophodnih vozila i ophodnji, uz prikrivanje i izbjegavanje. Vrhunac natje-

Ovogodišnje natjecanje u Minnesota prvi je put organizirano po novom, vrlo zahtjevnom konceptu koji nije dopuštao odmor i oporavak natjecatelja

canja bio je tzv. Valor Ruck - *commando* hodnja duga 20 kilometara uz punu opremu i naoružanje s pet radnih točaka na kojem su se provodila bojna gađanja i pružala prva pomoć (TCCC - Tactical Combat Casualty Care). Best Warrior Competition održava se od 2002. godine u cilju promoviranja važnosti uloge vojnika i dočasnika u organizaciji kopnene vojske Sjedinjenih Američkih Država, a čiju tradiciju održava i Nacionalna garda Minnesota. Pobjednici natjecanja dobivaju prestižne počasti i nagrade kao priznanje za svoja postignuća, a ujedno predstavljaju Nacionalnu gardu Minnesota na idućim natjecanjima kopnene vojske Sjedinjenih Američkih Država na razini regija te na posebnim događanjima tijekom cijele godine.

Razvodnik Jurjević i skupnik Stegnajić visokim su plasmanom još jednom pokazali i dokazali vrhunsku spremnost pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske te konkurentnost na međunarodnim natjecanjima, često i ponosno predstavljajući Hrvatsku vojsku

OBLJETNICA 4. GARDIJSKE BRIGADE PAUKA

SIMBOL ČASTI, HRABROSTI I PONOSA

Povodom obilježavanja 34. obljetnice ustrojavanja 4. gardijske brigade i Dana 3. mehanizirane bojne Pauci u bivšoj vojarni "Sveti Križ" održan je svečani program. Svojom nazočnošću svečanost su uveličali potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved kao izaslanik predsjednika Vlade, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić te savjetnik Predsjednika Republike Hrvatske za veterane Domovinskog rata umirovljeni general-pukovnik Marijan Mareković. Program obilježavanja započeo je motodefileom i padobranskim skokovima nakon čega je održana svečana pri-

Splitska 4. gardijska brigada obilježila je 28. travnja na Dračevcu 34. obljetnicu postojanja u sklopu čega je prisegu položilo trideset dvoje novih pripadnika 3. Mehanizirane bojne Pauci Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske. Ministar obrane Ivan Anušić kazao je kako se radi na osnaživanju i popuni redova unutar Oružanih snaga s djelatnim vojnim osobama

PRIPREMIO
Željko Stipanović

FOTO
Filip Klen

sega i uručivanje crvenih beretki. Svečanu prisegu položilo je trideset dvoje novih pripadnika 3. mehanizirane bojne Pauči Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske. Potom su položeni vijenci i služena euharistijska služba.

Ministar Anušić rekao je kako je danas velik dan za mlađe vojнике, ali i za čitavu gardijsku brigadu i Oružane snage nakon čega im je zahvalio jer služe domovini i svojem narodu. Istaknuo je da u Oružanim snagama i Ministarstvu obrane rade na tome da pojačaju, osnaže i popune sve svoje redove unutar Oružanih snaga s djelatnim vojnim osobama, te dodao: "Počinjemo s temeljnim vojnim osposobljavanjem, s modernizacijom i opremanjem kao što to radimo već neko vrijeme i već sada imamo jasne i pozitivne pokazatelje kada govorimo o konkretnom broju mlađih ljudi koji se odlučuju za karijeru u Oružanim snagama RH".

Brigada je dobila naziv Pauči nakon što je 9. listopada 1995. poginuo heroj brigade Andrija Matijaš Pauk. U ratnim operacijama poginulo je 196 gardista, četvero ih se vodi kao nestali, dok je 1500 bilo ranjeno. Iako osnovani u Splitu sjedište brigade je u Kninu.

IZ POVJESNICE

Četvrtá – rođena 28. travnja 1991. početkom Domovinskog rata na hrvatskom jugu, u Splitu, izrasla je, na putu ka konačnom oslobođanju domovine, u legendu. Postrojba je to koja je kod neprijatelja izazivala strahopoštovanje, a kod hrvatskog puka divljenje i vjeru u nepobjedivost. Tamo gdje se pojavila, u početku slabo naoružana, dokazala je kako veliko hrvatsko srce, beskrajna ljubav prema domovini, nadoknađuje tehniku. Možda danas, ovakve tvrđnje izgledaju poput fraza natopljenih maglovitim mistifikacijom, no, istina je bila upravo takva. Ratni put Pauka svjetli je niz najvećih pobjeda, časti, ponosa, prkosne tuge zbog gubitka prijatelja što su iskoraciли iz stroja da bi u njemu, u sjećanjima, živjeli zauvijek. Povijest Pauka vrijeme je tkanja najsvjetlijih stranica domovinske povijesti. Put momaka s

crvenim beretkama put je viteštva i časti hrvatskog vojnika neoklanjanog tijekom cijelog Domovinskog rata. Kruševo, Želene Table – Male Bare, Zadar, Šibenik, Drniš, Vrlika, Dubrovnik, Ston, Maslenica, Ljeto, Oluja, Maestral, Južni Potez...slavni je, i zasigurno nepotpun niz.

Pričati o Četvrtoj znači govoriti o nevjerojatnoj snazi i upornosti jednog naroda, znači čitati veliku domovinsku knjigu ostvarenja snova običnog, malog čovjeka koji je zajedno sa svojim Paucima ostvarivao po mnogima nemoguće. Najskriveniji snovi se u krvlju natopljenoj javi ostvaruju: Zahvaljujući htijenju, domoljublju, viteštvu, žrtvama...

OBLJETNICA 3. GARDIJSKE BRIGADE KUNE

Svečano obilježavanje
34. obljetnice ustrojavanja
3. gardijske brigade Kune i
Dana Tenkovske bojne Kune
održano je ove godine u Đakovu.

Događaju su nazočili veterani
3. gardijske brigade Kune,
pripadnici Tenkovske bojne Kune,
visoki dužnosnici te brojni građani

U SVAKOM VOJNIKU ŽIVI DUH ONIH KOJI SU IZBORILI NAŠU SLOBODU

Program obilježavanja počeo je u vojarni 3. gardijske brigade Kune kod spomenika Željku Trbari, gdje su članovi obitelji poginulih pripadnika 3. gardijske brigade Kune i državna izaslanstva položila vijence te odala počast poginulim hrvatskim braniteljima.

URUČENJE BERETKI NA SREDIŠNJOJ SVEČANOSTI

Program je nastavljen svečanim mimohodom od vojarne do Vjenca kardinala Alojzija Stepinca. Brojni građani imali su priliku pratiti mimohod u kojem su, rame uz rame, koračali veterani 3. gardijske brigade i pripadnici Tenkovske bojne Kune. Dolaskom na Vjenac kardinala Alojzija Stepinca započela je središnja svečanost tijekom koje su uručene beretke novim pripadnicima Tenkovske bojne Kune kao i poticajne mjere, odnosno zahvale i nagrade zaslужnim i istaknutim pripadnicima bojne. Nazočnima se obratio ministar obrane i podpredsjednik Vlade RH Ivan Anušić, poručivši kako današnja svečanost budi ponos i nadu. Osvrnuvši se na 1991. godinu prisjetio se 392 poginula pripadnika 3. gardijske brigade, kao i svih ostalih koji su dali svoj život za neovisnost Republike Hrvatske, 1088 ranjenih te 15 pripadnika 3. gardijske brigade koji se još uvijek vode kao nestali. "To je najveći broj koji je jedna postrojba, jedna brigada u Republici Hrvatskoj od 1990. do 1995. godine dala, to je najveća žrtva koju je dala 3. gardijska brigada. Ministar je istaknuo kako se 3. gardijska brigada sastoja-

la od Slavonaca, Baranjaca i Srijemaca. "Naš je mentalitet uvijek bio samozatajan. Uvijek smo bili skromni, nemetljivi, takvi su bili i pripadnici 3. gardijske brigade 1991. godine. Odradivali su najteže zadaće, najteža bojišta bila su ovde, na istoku Hrvatske", poručio je ministar.

Obraćajući se mlađim pripadnicima Tenkovske bojne, ministar im je poručio: "Vi mlađi ljudi koji ste danas primili beretke, koji ste ušli u naše Oružane snage i postali pripadnici Tenkovske bojne, budite ponosni i nosite oznake onih najvećih heroja Domovinskog rata koji su stvarali ovu državu, od Blage Zadre, Andrije Matijaša Pauka pa do Damira Tomljanovića Gavrana i svih onih koji su bili spremni svoje živote dati za slobodu i neovisnost Republike Hrvatske. Vi ste njihovi naslijednici, vi ste oni koji će nastaviti njihov put. Nadamo se da nikad nećemo morati prolaziti 90-te godine ponovno, ali zato ste vi ovdje, zato smo mi ovdje. Ja kao ministar obrane i Vlada Republike Hrvatske nastaviti ćemo dalje ulagati ne samo u tehniku koju vi koristite, nego u vas, jer vi ste sastavni i najvažniji dio Oružanih snaga. Danas su Oružane snage Republike Hrvatske moderne oružane snage, snažne, kompaktne, jake i bit će još snažnije i jače u budućnosti. Nećemo stati na modernizaciji i opremanju pripadnika Oružanih snaga i tehnike koju koriste", zaključio je ministar.

Tijekom svečanosti nazočnima se obratio i zapovjednik Tenkovske bojne Kune pukovnik Goran Anić koji je rekao

kako su 3. gardijska brigada i Tenkovska bojna Kune simbol hrabrosti, snage i nepokolebljive odanosti Domovini. "S ponosom se prisjećamo ratnih generala i veterana, čija su vizija, odlučnost i žrtva u Domovinskom ratu stvorili temelje na kojima danas gradimo modernu, sposobnu i respektabilnu vojnu silu. Njihova hrabrost omogućila nam je da razvijamo nove sposobnosti, čuvajući tradiciju i priлагodjavajući se izazovima budućnosti", poručio je pukovnik Anić. Istaknuo je da Tenkovska bojna Kune djeluje kao jamac mira, sigurnosti i časti Domovine, uvijek spremna odgovoriti na svaku zapovijed. "U svakom tenku i vojniku živi duh onih koji su izborili našu slobodu. Gardisti, vaša predanost, vještina i disciplina svakodnevno potvrđuju da ste dostojni nasljednici slavne prošlosti", naglasio je pukovnik Anić.

Hrvatska je vojska, u povodu obljetnice, izložila za građane vojnu opremu i naoružanje Oružanih snaga RH te predstavila vojni poziv. Građani su imali priliku upoznati naoružanje Tenkovske bojne, odnosno Gardijske oklopno-mehanizirane brigade: tenkove, borbeno-oklopna vozila, topničke sustave i pješačko naoružanje. "Posjetitelji su oduševljeni, pogotovo djeca. Došli su i naši branitelji, koji su se prisjetili dana kad su vozili tenkove i zapovijedali. Puno je emocija. Prilika je to za susret braniteljske populacije, nas iz Tenkovske bojne i građanstva", rekao nam je poručnik Dominik Hržan, zapovjednik voda u Tenkovskoj bojni na zadaći Taktičko-tehničkog zborna.

SVEČANA AKADEMIJA

Po završetku središnje svečanosti program se nastavio misnim slavljem u katedrali svetog Petra u Đakovu, a zatim svečanom akademijom u prostorijama Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Posljednji ratni zapovjednik 3. gardijske brigade Mladen Kruljac podsjetio je na akademiji da je 3. gardijska brigada imala više od 10 000 pripadnika te istaknuo nekoliko činjenica o Kunama. "Tijekom Domovinskog rata uklesali smo ime u povijest hrvatskog naroda.

S ponosom se prisjećamo ratnih generala i veterana, čija su vizija, odlučnost i žrtva u Domovinskom ratu stvorili temelje na kojima danas gradimo modernu, sposobnu i respektabilnu vojnu silu

Budite ponosni i nosite oznake onih najvećih heroja Domovinskog rata koji su stvarali ovu državu i bili spremni svoje živote dati za slobodu i neovisnost Republike Hrvatske

TEKST
Hrvoje Lončarević

FOTO
Tomislav Brandt

Prvi neprijateljski zrakoplov uništilo je pripadnik 3. gardijske brigade u Vukovaru. Bitka za Vukovar bila je bitka za Lijepu Našu. Prvi helikopterski desant izveli su pripadnici 3. gardijske brigade u operaciji Maslenica. Bitka za Kašić bila je bitka za opstojnost srednje i južne Dalmacije i prekretnica u Domovinskom ratu. U vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak pripadnici 3. gardijske brigade bili su predvodnici borbene skupine koja je prva ušla i oslobođila Okučane te spojila zapadnu s istočnom Slavonijom i Baranjom. Za vrijeme vojno-redarstvene operacije Oluja brigada je sudjelovala u operaciji Feniks", istaknuo je general Kruljac.

Potpredsjednik Vlade RH i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved koji je podsjetio nazočne na ratne okolnosti 1991. godine, kad je Hrvatska bez naoružanja i vojne opreme, ali s odlučnošću ustrojila svoje postrojbe i obranu. "Izdržali smo četiri godine, provodeći operacije s većim ili manjim intenzitetom, iskoristili ih za ustrojavanje i opremanje te obuku svojih postrojbi. Operacijama smo dali do znanja neprijatelju da je završena iluzija o njihovoj velikoj Srbiji, a dali smo i poruku narodu da smo sposobni sami oslobođiti tada okupirana područja. To je istina koju moramo ponavljati. Nije mali broj onih koji zaboravljaju pa ih moramo podsjetiti, a nije mali broj ni onih koji ne znaju pa ih moramo podučiti. A tko će to učiniti bolje nego vi, hrvatski branitelji, pripadnici 3. gardijske brigade", poručio je ministar Medved i istaknuo da su ove obljetnice važne za ponavljanje istine o događajima u Domovinskom ratu. "Danas Hrvatska ostvaruje svoje strateške ciljeve, ali svega toga ne bi bilo da nije bilo vas, da nije bilo hrabrih hrvatskih branitelja, koji su stali u Nuštru, Dragaliću, kod Osijeka, u Kašiću te u mnogim drugim mjestima i rekli: "Ne, dalje nećete proći". Sve što smo činili, činili smo jer smo bili u zajedništvu, i to nam je zajedništvo i danas jako važno, stoga vas pozivam da ga čuvamo. "Zajedništvo hrvatskog čovjeka garancija je naše opstojnosti", zaključio je ministar Medved.

REPORTAŽA

VJEŽBA PUKOVNIJE VOJNE POLICIJE NA FESTIVALU ZNANOSTI U OSIJEKU

U sklopu Festivala znanosti 7. svibnja ispred Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku održana je vježba Pukovnije Vojne policije pod nazivom Uporaba vodiča i službenih pasa Pukovnije Vojne policije. Vježba je bila dio događaja pod nazivom "Umreženi za šape: znanost i struka za skrb, sport i heroje na djelu" i bila je namijenjena djeci vrtićke dobi te učenicima osnovnih i srednjih škola

TEKST Hrvoje Lončarević // FOTO Tomislav Brandt

"Danas prikazujemo pokaznu vježbu rada vodiča i službenih pasa Pukovnije Vojne policije. Prikazat ćemo poticanje plijenskih nagona kod štenaca, detekciju narkotika i eksploziva, legitimiranje i sprovođenje osobe", rekao nam je natporučnik Mladen Vranić, zapovjednik Obućnog centra vodiča i službenih pasa "Satnik Krešimir Ivošević", koji obučava vodiče i službene pse za zaštitne, čuvarske, tragačke i detekcijske namjene.

U vježbama su se koristili službeni psi Sony Issy Top i Finn Issy Top pasmine njemački ovčar. Prva vježba prikazala je razvijanje plijenskog nagona kod štenaca starosti 10 i 12 mjeseci, a izveli su je skupnica Biljana Stefanović i skupnik Damir Gregić, a markirant je bio desetnik Oliver Tušek. Druga je bila vježba poslušnosti, a izveo ju je viši instruktor nadnarednik Zdenko Mirt. Treća je prikazala uporabu službenog psa prilikom provjere identiteta osobe, a vježbu su proveli nadnarednik Mirt i markirant desetnik Tušek. Vodič službenog psa zaustavio je osobu, tj. markiranta, koji je

odbio poslušati naredbu, stoga je vodič iskoristio psa za zaustavljanje i stavljanje markiranta pod kontrolu. Zadnju vježbu izveo je viši instruktor nadnarednik Mirt sa službenim psom pasmine njemački ovčar i vodič skupnik

Mislav Kovačević sa psom Finn Issy Top. Sastojala se od prikaza uporabe službenog psa prilikom detekcije droga i eksploziva. Prtljaga je iznesena i složena tako da ju službeni pas može pregledati. Prilikom prvog pregleda sredstvo,

Festival znanosti kontinuirano se organizira u Hrvatskoj od 2003. godine, a cilj je manifestacije približavanje znanosti javnosti informiranjem o aktivnostima i rezultatima na području znanosti, poboljšavanjem javne percepcije znanstvenika, te motivacijom mladih ljudi za istraživanje i stjecanje novih znanja

odnosno marker nije bio postavljen, stoga pas nije reagirao prilikom pregleda. Potom je sredstvo postavljeno u jednu od prtljaga i pas je označio torbu u kojoj je sredstvo bilo stavljeno.

Festival znanosti kontinuirano se organizira u Hrvatskoj od 2003. godine, a cilj je manifestacije približavanje znanosti javnosti informiranjem o aktivnostima i rezultatima na području znanosti, poboljšavanjem javne percepcije znanstvenika, te motivacijom mladih ljudi za istraživanje i stjecanje novih znanja.

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

ŽELIMO KORISTITI SVE MOGUĆNOSTI RAFALEA

TEKST
Domagoj Vlahović

Točno godinu dana nakon što je u Hrvatsku stiglo prvih šest višenamjenskih borbenih aviona Rafale, 191. eskadrija 91. krila Hrvatskog ratnog zrakoplovstva (HRZ) upotpunila je svoju flotu. Na uzletno-sletnu stazu aerodroma u Zagrebu, 25. travnja u poslijepodnevnim satima sletio je dvanaesti avion Rafale, jednosjed s brojčanom oznakom 159. Na isti datum 2024. godine, avionima i njihovim pilotima bio je pripremljen svečani doček u kojem je sudjelovalo više stotina uzvanika. Jedan od najsloženijih i najvažnijih obrambenih projekata opremanja i modernizacije u novijoj hrvatskoj povijesti, tj. jedan od njegovih ključnih dijelova, simbolično je zaokružen. No, zaokruživanjima

nije kraj. Neće ni prestati. Jer pred eskadrihom, krilom i granom još je puno zadaća. Dostizanje operativnih sposobnosti, obuka, uvježbavanje, osposobljavanje, infrastrukturni projekti, integracija s drugim postrojbama OSRH, savezničkim i partnerskim snagama, nadogradnja platformi... sve su to procesi u tijeku. Projekt Rafale u punom je jeku i među prioritetima je HRZ-a, no nije i jedini dio modernizacije grane.

"Biti pripadnik HRZ-a u 2025. godini velik je privilegij i zadovoljstvo. No, mi već sad razmišljamo kako će HRZ izgledati u 2035. godini i tako usmjeravamo svoje planiranje i aktivnosti", rekao nam je načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika HRZ-a brigadir Željko Ninić povodom dolaska 12. višenamjenskog borbenog aviona u 191. eskadrilu 91. krila HRZ-a.

"Biti pripadnik HRZ-a u 2025. godini velik je privilegij i zadovoljstvo. No, mi već sad razmišljamo kako će grana izgledati u 2035. godini i tako usmjeravamo svoje planiranje i aktivnosti", kaže nam načelnik Stožera-zamjenik zapovjednika HRZ-a brigadir Željko Ninić. Povod razgovora na Plesu bio je dolazak dvanaestog Rafalea, pa smo se i usmjerili na tu temu, no ona je neizbjježno povukla i druge. "Tempo isporuke aviona odvijao se sukladno ugovorima na državnoj razini između Hrvatske i Francuske, kao i svi drugi procesi koji su ga pratili i zadovoljni smo što su realizirani u skladu sa zadanim rokovima s obje strane". Istodobno, Ninić ističe da bi bilo pogrešno isključiti da će HRZ ikad imati više od dvanaest Rafalea. "Sadašnji broj aviona minimalni je broj predviđen planskim dokumentima kako bi lovačka eskadrila mogla izvršavati sve propisane zadaće" i dodaje da je, osim broja aviona, ugovorom propisana i njihova operativna raspoloživost. Tako HRZ pažljivim operativnim planiranjem može maksimalno iskoristiti avione u zadanim

Na uzletno-sletnu stazu aerodroma u Zagrebu, 25. travnja u poslijepodnevnim satima sletio je dvanaesti avion Rafale, jednosjed s brojčanom oznakom 159

okvirima, tj. sate naleta i sve druge parametre njihove operativne uporabe. To je cilj kojem se prilagođava cijeli sustav HRZ-a, jer ne treba zaboraviti da je riječ o novom, složenom borbenom sredstvu s kojim je grana preskočila dvije generacije borbenih aviona. Njegova uporaba mnogo je kompleksnija u odnosu na avion MiG-21. No, brigadir ističe da sve ide po planu.

PRIJE JUTARNJEG BRIFINGA

Uoči razgovora sa zamjenikom zapovjednika HRZ-a, posjetili smo i samu 191. eskadrilu lovačkih aviona. Moramo priznati, ondje baš i nisu imali previše vremena za novinarska pitanja jer su pripadnici postrojbe maksimalno usmjereni na svakodnevni rad u planiranju i provedbi letačkih zadaća. Ipak, uspjeli smo *uletjeti* neposredno prije jutarnjeg brifinga te porazgovarati s dvojicom pilota. Sastavni dio trenutačne obuke postrojbe bila je i još jedna zajednička aktivnost provedena s Francuskim zračnim i svemirskim snagama (Armée de l'air et de l'espace - AAE) - Pegase 25. U njoj su 29. i 30. travnja u hrvatskom zračnom prostoru sudjelovali francuski i hrvatski avioni Rafale, dva francuska transportna aviona A400M, kao i dva aviona za nadopunu gorivom (leteće cisterne) A330 MRTT. Glavni cilj aktivnosti bio je poboljšanje savezničke interoperabilnosti, a samim time i jačanje

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

FOTO FILIP KLEN

Na zajedničkoj vježbi s američkim kolegama

strateške autonomije Europe. Raspoređivanje francuskih zrakoplovnih snaga koje je uključivalo Švedsku i Poljsku dio je francuske provedbe NATO-ova koncepta Agile Combat Employment (ACE – FRA-ACE) te misija Air Shielding, usmjerenih na jačanje sigurnosti istočnog krila Saveza.

"Potporu francuskim snagama pružilo je 91. krilo, najviše u prihvatu i opsluživanju njihovih aviona, a 191. eskadrila s njima je provela obuku u zraku", rekli su nam u postrojbi. Tijekom Pegasea, u hrvatskom zračnom prostoru, tj. u zoni Dugi otok iznad Kornata, prvi je put izvedeno spašanje HRZ-ova aviona Rafale s letecom cisternom A330 MRTT s ciljem uvježbavanja nadopunjavanja goriva u zraku (Air-to-Air Refuelling). I nakon tog uspjeha, zastoj u eskadrili nema. "Nastavljamo s obukom tehničkog i pilotskog osoblja kao i do sada, u ovom trenutku to je ključna zadaća eskadrile. Kompletirali smo ju i sad želimo što prije dostići inicijalnu operativnu sposobnost (IOC) kako bismo iskoristili velike mogućnosti aviona. S potpunim brojem aviona lakše nam je planirati i provoditi svakodnevnu obuku", zaključuju piloti.

Zamjenik zapovjednika HRZ-a brigadir Željko Ninić (desno) hvali suradnju s francuskim kolegama

Na velikoj zdržanoj vojnoj vježbi OSRH Borbena moć 25 planirano za predstojeću jesen, HRZ-ovi Rafalei, ali i helikopteri OH-58D Kiowa Warrior djelovat će bojnim streljivom, potvrdili su naši sugovornici

PREDNOSTI KONCEPTA G2G

Među našim sugovornicima na Plesu bio je i brigadir Damir Barišić, načelnik Odjela za planiranje Zapovjedništva HRZ-a te voditelj Projektnog tima OSRH za uvođenje višenamjenskog borbenog aviona Rafale u operativnu uporabu. Istaknuo je da je koncept ugovaranja na razini hrvatske i francuske vlade (Government-to-Government – G2G), koji je primijenjen u projektu nabave Rafalea za HRZ, pokazao značajno više prednosti u odnosu na izravno ugovaranje s proizvođačem zrakoplova. Barišić dodaje da, uz isporuku aviona, i svi drugi procesi vezani uz projekt Rafale idu skladno dinamičkom planu. Brigadir Ninić dodaje da je u Hrvatskoj najveći teret na provedbi projekta Rafale na HRZ-u, no grana to ne bi mogla samostalno provesti bez potpore OSRH, MORH-a te drugih institucija (HKZP i sl.). Isto tako, podsjeća na ključnu ulogu predstavnika HRZ-a koji su bili raspoređeni izvan Hrvatske gotovo dvije godine: "Ne smijemo zaboraviti da smo gotovo godinu dana letjeli u Francuskoj s našim ljudima i na našim avionima. Na neki način, kao da smo tamo privremeno izmjestili dio eskadrile. Na daljinu smo trebali koordinirati jako puno procesa za nešto što nismo nikad prije radili u Hrvatskoj. Veliku pomoć i doprinos tome dao je i brigadir Davor Turković kao odgovorni časnik za praćenje realizacije ugovora u Francuskoj". Plan je bio da se *izmještene eskadrile* s obučenim osobljem i šest aviona vrati u Hrvatsku i da joj ovdje bude sve spremano za nastavak rada i obuke. I plan je uspio, kategorični su časnici.

Osim preciznih i ispoštovanih rokova, koncept ugovora G2G pokazao je još jednu korist - bio je *okidač* kojim su HRZ i AAE u svibnju 2022. uspostavili Forum vojne suradnje (HRZ-FASF MIL COOP Forum). Barišić ističe da on omogućava ratnim zrakoplovstvima da dogovaraju i provode niz zajedničkih aktivnosti, primjerice spomenuti

U aktivnosti Pegase 25 u hrvatskom zračnom prostoru sudjelovali su francuski i hrvatski avioni Rafale, dva francuska transportna aviona A400M, kao i dva aviona za nadopunu gorivom (leteće cisterne) A330 MRTT

Pegase 25. "Forum olakšava obuku našeg osoblja te mentoriranje Francuza i to ne samo u područjima vezanim uz uvođenje Rafalea u HRZ nego i u drugim područjima razvoja sposobnosti zrakoplovstva primjerice, elektroničkom ratovanju, taktičkim linkovima, integriranoj protuzračnoj obrani... ", kaže Barišić. I dodaje da su dani koji su iza nas jasno pokazali intenzitet te suradnje kroz tri istodobna događaja: posjet zapovjednika HRZ-a general-bojnika Michaela Križanca zapovjedniku AAE general-pukovniku Jérômeu Bellangeru, sastanak Foruma vojne suradnje u Parizu te francuske avione na Plesu i iznad hrvatskog neba u okviru aktivnosti Pegase 25. Francuski piloti Rafalea letjeli su iznad poligona OSRH te se uvježbavali s kontrolorima bliske zračne potpore (Joint Terminal Attack Controller – JTAC) OSRH. Jednaki intenzitet aktivnosti očekuje se i do kraja ove godine, a i u budućnosti. Hrvatsko i francusko ratno zrakoplovstvo ostat će bliski saveznici i suradnici.

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

**DEŽURNI BORBENI
DVOJAC I IOC**

U 191. ELA-i rekli su nam da nestupljivo očekuju postizanje inicijalne operativne sposobnosti (IOC) eskadre. S time je povezano i HRZ-ovo ponovno preuzimanje zaštite zračnog prostora RH (Air Policing), najavljeno za kraj 2025. ili početak 2026. godine. Dvojica brigadira kažu da je pogrešno izjednačavati IOC s Air Policingom, tj. djelovanjem Dežurnog borbenog dvojca (DBD). IOC podrazumijeva puno više precizno definiranih kvalitativnih i kvantitativnih kriterija sposobnosti Eskadre, a njezini pripadnici uvježbavaju se i obučavaju za sve njih. "Možda bi se netko mogao zapatiti zašto nemamo nacionalni Dežurni borbeni dvojac već sada. Dakle, ako želimo postići propisani i održivi IOC, potrebno je vrijeme usmjereno na obuku koje smo dobili ugovorom sklopljenim za Air Policing s Mađarskom i Italijom. To vrijeme koristimo kvalitetno, fokusirani na obuku za

"Kompletirali smo eskadrilu i sad želimo što prije dostići inicijalnu operativnu sposobnost (IOC) kako bismo iskoristili velike mogućnosti aviona"

dostizanje IOC-a, a rezultat će biti i preuzimanje nacionalnog DBD-a. No, i tada moramo biti sigurni u daljnju održivost procesa obuke. Mi smo, praktički, mogli preuzeti DBD već s dolaskom prvih šest Rafalea i borbeno osposobljenih hrvatskih piloti. Međutim, vrlo je vjerojatno kako bismo tada ugrozili prethodno postavljene obučne ciljeve i rokove za njihovo dostizanje. Moglo bi se dogoditi da, primjerice, nešto što smo isplanirali postići za šest mjeseci postignemo značajno kasnije. Međutim, HRZ je sposoban preuzeti dežurstvo na DBD-u ili provesti neki drugi oblik borbene uporabe aviona već sad, ako nadređeni donesu takvu odluku", tvrdi zamjenik zapovjednika HRZ-a. Brigadir Barišić smatra da, dok se polako privode kraju svi ugovorenii obučni procesi i kad su isporučeni svi avioni, 191. ELA i postrojbe koje su u potpori njezina djelovanja već sad imaju respektabilnu razinu operativnih sposobnosti. Ljudi ipak najviše zanimaju sposobnosti kinetičkog djelovanja – uporabe oružja. Na velikoj združenoj vojnoj vježbi OSRH Borbena moć 25 planiranog za predstojeću jesen, HRZ-ovi Rafalei, ali i helikopteri OH-58D Kiowa Warrior djelovat će bojnim streljivom, potvrdili su naši sugovornici. Međutim, brigadir Ninić ističe da za HRZ, ali i druga ratna zrakoplovstva, primjena bojnog streljiva na vježbi nije konačan dokaz uvježbanosti i sposobljenosti. Naravno, bojna gađanja atraktivna su i imaju svoje prednosti, no stupanj realizma koji pružaju današnji simulacijski sustavi vrlo je blizu stvarnosti, preko elektronič-

FOTO: JOSIP KOPRI

Ne smije se zaboraviti da 191. ELA za obuku pilota raspolaže i simulatorom, čiji su sposobnosti simulacije praktički neograničene

FOTO JOSIP KOPI

kog ratovanja pa sve do primjene svih senzorskih i oružnih sustava na avionu". Ne smije se zaboraviti da 191. ELA za obuku pilota raspolaže i simulatorom, čiji su sposobnosti simulacije praktički neograničene, od osnovnog letenja, izvanrednih događaja pa sve do najsloženijih borbenih dje-lovanja naoružanjem zrak-zrak ili zrak-površina.

MLADIĆI U PILOTSKOJ KABINI

Na kraju razgovora, dotaknuli smo se budućnosti 191. eskadre – mladih pilota. Ninić i Barišić kažu da avion Rafale i sustav obuke koji on podrazumijeva omogućuju provedbu obuke značajno mlađih pilota nego ranije. "Modernizacija HRZ-a, prijelaz na nove platforme i novi način rada vidljivi su na razini cijelog HRZ-a, bilo bi čudno da nije tako. Ne smijemo zaboraviti da je u okviru projekta Rafale izgrađena kompletno nova infrastruktura na Plesu. Uvjete rada koje danas imaju pripadnici 191. eskadre lovačkih aviona teško ćete naći bilo gdje u Hrvatskoj vojsci. Obuku za Rafale dosad je završio manji broj pilota s iskustvom letenja na avionu MiG-21, dok je većina pilota prethodno letjela na avionu Pilatus PC-9M, nakon čega su u Francuskoj završili obuku na avionima za naprednu obuku (prijelazni tip) Pilatus PC-21. Međutim, taj proces nije završio s obukom početnog broja pilota nego se aktivno radi na uspostavljanju dugoročno održivog modela prijelazne obuke hrvatskih borbenih pilota. Zbog toga su motivacija i interes mladih pilota u Zadru za obuku na Rafaleu stvarno veliki", tvrdi brigadir Barišić. U čemu je osnovna razlika u odnosu na stari sustav brigadir Ninić objasnio je prisjetivši se vlastitog puta do pilota aviona MiG-21. Dakle, do prije nekoliko godina pilot HRZ-a s ispunjenim je kriterijima za nadzvučni borbeni avion iz sebe imao više stotina sati leta i godina letačkog iskustva na Pilatusu PC-9M prije početka obuke na MiG-u 21. Danas,

praktički vrlo brzo nakon završetka obuke na Pilatusu PC-9M, kandidate će poslati na obuku na prijelazni tip aviona, a po završetku i na obuku na avion Rafale kod nas u Hrvatskoj. "Kvalitetnom obukom na prijelaznom tipu aviona, pilot počinje s obukom na Rafaleu i dolazi na letenje u uvjete rada koji su neusporedivi s prijašnjim uvjetima te se obučava za provedbu širokog spektra zadaća u modernom višenamjenskom borbenom avionu", nabroj Ninić. Ukratko, u kabinama HRZ-ovih Rafalea sada lete piloti u činu poručnika i natporučnika, a sustav će omogućiti da takvo pomlađivanje Eskadre ide i dalje. "To nismo imali nikad u svojoj povijesti", zaključuje brigadir Ninić, dodajući da će se taj ciklus nastaviti. Slična je situacija i sa zrakoplovnim mehaničarima i tehničarima. Zbog kvalitetnog sustava obuke za održavanje aviona Rafale, relativno mladi ljudi s puno manje stručnog iskustva na radovima održavanja prethodnih tipova aviona mogu biti osposobljeni za održavanje tog aviona. "Jako smo sretni i zadovoljni sa svim tim i sigurni u svjetlu budućnost borbene komponente HRZ-a. I za kraj, kad god budete čuli zvuk mlaznih motora hrvatskih borbenih aviona na nebu iznad vas, znajte da to nije buka, nego zvuk slobode", zaključuju časnici HRZ-a.

FOTO TOMISLAV BRANDT

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

LOVAC ŠESTE GENERACIJE F-47 ŠTO ZASAD (NE)ZNAMO?

Američki predsjednik Donald Trump objavio je 21. ožujka da je pobjednik natječaja za razvoj višenamjenskog borbenog aviona šeste generacije NGAD (Next Generation Air Dominance) prijedlog tvrtke Boeing. Dodao je da će avion budućnosti za Američko ratno zrakoplovstvo (USAF) dobiti službenu oznaku F-47. Pritom je objavljen tek jedan crtež koji više skriva nego otkriva. Nisu objavljeni nikakvi tehnički podaci. Jedino što su analitičari mogli izvući iz crteža koji prikazuje prednji dio aviona jest da se naslućuju kanardi. Takvo je rješenje s jedne strane iznenađenje jer su još donedavno najugledniji američki zrakoplovni projektanti tvrdili da kanardi ne idu zajedno s niskim radarskim potpisom te da zato i F-22 i F-35 imaju standardnu konfiguraciju s horizontalnim i vertikalnim stabilizatorima na repnom dijelu. Međutim, iznenađenja nema nakon što se ponovi da je F-47 projekt Boeингa, tvrtke koja je još krajem 1990-ih proizvela eksperimentalnu letjelicu X-36. Zapravo je X-36 bio projekt tvrtke McDonnell Douglas, koja je 1. kolovoza 1997. postala dio Boevinga. Prvi let prvog od dva prototipna aviona X-36 proveden je nešto prije, 17. svibnja te godine. Već naziv programa unutar kojeg je X-36 razvijen otkriva sve – Zrakoplov za istraživanje agilnosti lovaca bez repa (Tailless Fighter Agility Research Aircraft). Pritom X-36 nije imao repne stabilizatorske površine, ali imao je kanarde. Kako

TEKST
Mario Galic

je prototip bio smanjen za otprilike 28 posto u odnosu na pravog lovca, bio je premašen da bi imao kabinu. Pilot (ili operater) stoga je letjelicom upravljao daljinski iz kabine na zemlji. Polijetanje i slijetanje obavljano je automatski. Boeing je objavio da je X-36 potpuno ispunio sve ciljeve te dokazao mogućnost upravljivosti avionom bez repnih stabilizatorskih površina. Naravno, uz primjenu sustava *fly-by-wire* i moćnog letnog računala.

ISKUSTVO S PRIJAŠNJIM PROJEKTIMA

Boeing je iskustva stečena na avionu X-36 prenio na novi projekt, koji se odnosio na izradu demonstratora tehnologije za razvoj naprednih borbenih besposadnih letjelica. Bila je to jedna od letjelica razvijana unutar programa J-UCAS (Joint Unmanned Combat Air System), koji je tražio besposadna zračna rješenja i za zrakoplovstvo i

Bez fotografije američkog aviona budućnosti i barem djelomičnih taktičko-tehničkih podataka, mnoga pitanja i nadalje će biti bez odgovora. Sigurno je da Boeing pred sobom ima još godine, ako ne i cijelo desetljeće razvoja do isporuke prvih serijskih primjeraka

Ilustracija: U.S. Air Force

za mornaricu. Glavni dionik programa bila je Agencija za istraživanje naprednih obrambenih projekata (Defense Advanced Research Projects Agency – DARPA). Tijekom 1999. odabrala je Boeingov odjel Phantom Works da konstruira i izradi dvije borbene besposadne letjelice X-45A. Program su zajednički finansirali USAF, DARPA i Boeing. Te letjelice ipak nisu imale kanarde. Prvi X-45A prvi je put poletoio 22. svibnja, a drugi 21. studenog 2002. godine. Nastavak razvoja trebao je biti X-45B. Prva tri prototipa trebala su poletjeti u fiskalnoj godini 2005. Projekt se trebao nastaviti izradom 14 razvojnih primjeraka koji su trebali biti gotovi do fiskalne godine 2008. Prvi primjerak inačice Block 20 trebao je poletjeti u fiskalnoj godini 2009., dok je dovršetak prototipa inačice Block 30 (namijenjen ugradnji laserskog oružja) planiran za fiskalnu godinu 2011. Međutim, početkom

Ilustracija letjelice F-47 (gore), koju su javnosti u Bijeloj kući predstavili američki predsjednik Donald Trump i časnici Američkog ratnog zrakoplovstva. Zasad se na temelju nje ne može donijeti puno zaključaka

2003., kako bi se zadovoljili zahtjevi za zajednički razvoj UCAV-a za ratno zrakoplovstvo i mornaricu, X-45B otkazan je kako bi se pokrenuo projekt razvoja letjelice X-45C. Na kraju je cijelokupni program X-45 otkazan 2. ožujka 2006. godine. Američko ratno zrakoplovstvo otkrilo je 2002. godine postojanje Boeingova letnog demonstratora Bird of Prey, koji je od 1996. do 1999. u Groom Lakeu obavio 38 ispitnih letova. Glavna zadaća programa Bird of Prey i letjelice bilo je testiranje tehnologije male radarske, ali i optičke zamjetljivosti. Cilj projekta Bird of Prey bio je pokazati koliko daleko može ići primjena tehnologija za smanjenje radarskog odraza, a da se pritom ne smanje letne sposobnosti aviona. Ni ta letjelica nije imala kanarde.

Tu je i X-32, Boeingov prijedlog za program Joint Strike Fightera, iz kojeg će proizići avioni F-35 Lightning II. Taj neobični avion bez kanarda, ali s golemlim usisnikom ispod nosa, bio je poražen: u programu je pobijedio X-35 tvrtke Lockheed Martin. Prije svega zato jer je proizvođač uspio uvjeriti generale i političare u Pentagonu da će razvoj njihova prijedloga biti jeftin, jednostavan i brz, a temeljiti će se na iskustvima i tehnologijama primijenjenim na prvom lovcu pete generacije – F-22 Raptoru. Na temelju tih uvjerenja Pentagon je davne 2001. objavio da će program razvoja F-35 američke porezne obveznike stajati 200 milijardi dolara te da

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

će prvi serijski primjerici do kraja 2008. ući u ograničenu operativnu uporabu. Dvadeset pet godina poslije trošak razvoja premašio je dva bilijuna dolara, a razvoj još uvijek traje. Doduše, ne hardvera već isključivo softvera. Želeći izvući maksimum iz svega, projektanti su izradili softver s više od četiri milijuna linija. Rezultat – beskrajan niz bugova, koje se pokušava riješiti stalnim nadogradnjama (*upgrade*). Trenutačno je aktualna nadogradnja Technology Refresh-3 (TR-3). Zanimljivo je da avioni F-35 namijenjeni za izvoz nemaju takve probleme jer je njihov softver manje složen od američkog. To znači da su borbene mogućnosti izvoznih F-35 smanjene. No bolje je imati nešto slabiji avion koji leti, nego iznimno sposoban koji ne leti.

PRIZEMLJENI ZBOG NESREĆA

Vezano uz razvoj F-35, mnogi američki vojni analitičari i komentatori upozoravaju na to da je vjerojatno najveći problem koji će program razvoja F-47 imati upravo odabir Boeinga. U zadnja se tri desetljeća Boeing baš nije iskazao kao tvrtka. Javnosti je najpoznatiji slučaj komercijalnih aviona iz serije 737 MAX nakon dviju strašnih nesreća. Prva se dogodila 29. listopada 2018., kad je na domaćem

Prototip aviona X-36, koji je razvijao McDonnell Douglas, a poslije ga je preuzeo Boeing. Nije imao repne stabilizatorske površine, ali imao je kanarde. Oni se naslučuju i na crtežu aviona F-47

Foto: NASA/Dryden Flight Research Center

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Nicholas Rupiper

letu pao avion indonezijske tvrtke za putnički prijevoz Lion Air, pri čemu je poginulo svih 189 ukrcanih osoba. Druga nesreća bila je 10. ožujka 2019., kad je na letu iz Etiopije u Keniju pao avion tvrtke Ethiopian Airlines. Poginulo je svih 157 ukrcanih osoba. Zbog tih su nesreća svi avioni 737 MAX prizemljeni na dvije godine.

Još donedavno naslovnice i udarni termini američkih medija bavili su se slučajem astronauta Barryja Wilmorea i njegove kolegice Sunite Williams, koji su zbog kvara na svemirskoj kapsuli Boeing Starliner Calypso ostali zatočeni na Međunarodnoj svemirskoj postaji (ISS). Umjesto planiranih deset dana, na njoj su ostali 93 dana i 13 sati dok ih nije spasila svemirska kapsula Dragon 2 tvrtke Space X Elona Muska. Osim toga, prema navodima medija, naknadno je otkriveno da su Boeing i NASA od javnosti skrivali činjenicu da je Starliner imao velike probleme i na prijašnjim letovima. Siroj javnosti puno manje poznat problem odnosi se na program razvoja leteće cisterne KC-46. Ona je pokušaj pro-nalaska zamjene za ostarjele KC-135 Stratotankere, koji su također izlazili iz Boeingovih proizvodnih hala. No, program se pretvorio u katastrofu, možda i veću od vječnog razvoja F-35. Prvi pokušaj zamjene Stratotankera pokrenut je još davne 2001. godine. Isprije je predloženo da zamjena budu Boeingovi KC-767A, tj. avioni B-767 preinačeni u leteće cisterne. Posao bi bio vrijedan oko 20 milijardi dolara, a američki OS rabio bi avione na temelju ugovora o *leasingu*. Taj potez završio je neslavnom obustavom, s optužbama za korupciju, zatvaranjima te Boeingovom kaznom od čak 615 milijuna dolara. USAF je opet pokušao u siječnju 2007., natječajem za KC-X. Boeing nije odustajao od KC-767A i opet je ponudio taj avion, a konkurent mu je bio konzor-

(nastavak na str. 40)

F-35A NASCAR UPGRADE

Planove vezano uz izvoz F-47 mogao bi dodatno ugroziti najnoviji prijedlog Lockheed Martina – F-35A NASCAR Upgrade. Navodi se da bi tako poboljšan F-35A imao 80 posto borbenih mogućnosti F-47 za samo pola cijene tog modernijeg aviona.

Uzme li se u obzir da najavljenja cijena F-47 iznosi od 160 milijuna dolara naviše, to bi značilo da bi cijena radikalno poboljšanog F-35A bila otprilike jednaka sadašnjoj. Ili neznatno viša. Jako, jako primamljivo stranim kupcima uspije li Lockheed Martin ostvariti obećano.

Lockheed Martin opisuje avion F-35A NASCAR Upgrade kao 5+ generaciju. Na osnove postojećeg aviona bili bi dodani materijali, tehnička rješenja i sustavi razvijeni unutar programa NGAD. Prema tvrdnjama Jima Taicleta, glavnog izvršnog direktora Lockheed Martina, tako dobiven avion bio bi zapravo novi proizvod bez visokih troškova razvoja i izrade prototipova. Taiclet napominje da bi F-35A NASCAR Upgrade za sve bio *win-win* opcija. Lockheed Martin kapitalizirao bi sustave razvijane unutar programa NGAD, a kupci bi dobili vrlo napredan avion po prihvatljivoj cijeni. Naravno, pod uvjetom da se prvo Pentagon, a potom i Kongres slože da se te tehnologije prodaju stranim kupcima. Taiclet je dioničare obavijestio da se Lockheed Martin neće žaliti na Boeingovu pobjedu, ali da zauzvrat očekuje kako politika neće sprječiti razvoj i prodaju F-35A NASCAR Upgradea. Uostalom, logično je da će Kongres imati znatno manje prigovora na proda-

U Lockheed Martinu tvrde da bi poboljšani Lightning II imao 80 posto borbenih mogućnosti F-47 za samo pola cijene tog modernijeg aviona

ju poboljšanog F-35 stranim kupcima, nego na prodaju potpuno novog i naprednim tehnologijama nakrcanog F-47.

Još jedan razlog za razvoj aviona F-35A NASCAR Upgrade je, barem kako to vidi Lockheed Martin, razvoj zamjene koja će biti spremna barem privremeno nadomjestiti F-47 ako njegov razvoj zapadne u krizu te se odulji ili dode do obustave. Nitko ne zna bolje od Lockheed Martina kako je to kad siguran projekt zapadne u krizu te se razvoj odulji na desetljeća.

Jim Taiclet nije bio posebno rječit vezano uz poboljšanja. Jasno je da je najlakše poboljšati sve elektroničke sustave ili ugraditi potpuno nove. Lightning II već ima najnapredniju avioniku na svijetu, posebice radar AN/APG-81, koji je daleko ispred konkurenčije. Sasvim je sigurno da je Lockheed Martin u suradnji s Northrop Grummanom (ili nekom drugom tvrtkom) za svoj prijedlog NGAD-a razvio još napredniji radar. Ne bi bilo iznenadenje da se taj radar nalazi i u nosu F-47. To bi mogao biti problem odbije li SAD njegovu prodaju stranim kupcima.

No, to možda i ne bi bio problem jer je već objavljeno da će F-35 Block 4 umjesto radara AN/APG-81 dobiti još napredniji AN/APG-85. Taj bi radar mogao ući u NASCAR Upgrade, pa bi kupci te inačice ionako dobili bolji radar nego što je AN/APG-81.

Bez obzira na golemu važnost, radar nije sve pa bi F-35A NASCAR Upgrade trebao dobiti i znatno poboljšane sustave povezivanja unutar objedinjenog zapovjedno-nadzornog sustava. Lockheed Martin je za NGAD morao razviti digitalnu podatkovnu vezu (*datalink*) kojom se avion povezuje s borbenim besposadnim letjelicama. Sad samo treba naći dostatno prostora da se on ugradи i u F-35A NASCAR Upgrade. Time bi se znatno povećale borbene mogućnosti. Međutim, ugradnja tog sustava zahtijeva i ugradnju znatno naprednijih računala s umjetnom inteligencijom. Lightning II nakrcan je računalima pa ih samo treba zamijeniti naprednijima. Korisnici se pritom moraju nadati da F-35A NASCAR Upgrade neće imati problema sa softverom kao izvorni F-35A.

Više-manje jasno je da bi se glavna poboljšanja na avionu F-35A NASCAR Upgrade dobila ugradnjom znatno bolje avionike. No tu se ne bi stalo. Iz programa NGAD uzel bi se i novi RAM materijali koji upijaju radarsko zračenje. Problem s američkim RAM materijalima nije njihova učinkovitost, već trajnost. Postavljanje poboljšanih materijala veće trajnosti bilo bi veliko olakšanje za korisnike. Da ne spominjemo znatno smanjenje troškova održavanja.

Sigurno je da bi prvi serijski primjeri aviona F-35A NASCAR Upgrade bili isporučeni kupcima znatno prije prvih serijskih F-47. Uvjet je da se program razvoja F-47 uspješno okonča. Doduše, Taiclet je zaboravio spomenuti tko bi trebao podmiriti troškove razvoja aviona F-35A NASCAR Upgrade.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Ilustracija: U.S. Air Force

cij koji su činili EADS/Airbus i Nort-
hrop Grumman. Konzorcij je ponudio
avion Airbus A330 (Multi Role Tanker
Transport – MRTT), koji je za američki
natječaj dobio oznaku KC-30 Voyager.
Sudeći prema navedenim značajkama,
europski je avion bio bolji od Boeingova,
što je potvrdio i USAF, koji ga je 28.
veljače 2009. odabrao za pobednika.
Boeing se nije mirio, uspješno se žalio i
odabirni postupak preuzeo je Pentagon.
Novi zahtjev za ponude (Request for
Proposals – RFP) objavljen je 24. veljače
2010., a u konkurenциju se ubacio i ukra-
jinski Antonov, udruživši se s malom
američkom tvrtkom U.S. Aerospace.
No, navodno su pet minuta zakasnili s
ponudom aviona An-112KC. Rezultat je
bio očekivan: pobjeda Boeingova aviona
KC-767, koji je dobio oznaku KC-46A.
To nije bio kraj, već početak problema.
Razvoj se oduljio pa su troškovi počeli
rasti. Prvi serijski primjerak isporučen
je USAF-u 10. siječnja 2019., s više od
dvije godine kašnjenja. Nastavak je
protekao u istom stilu: USAF je 2021.
objavio da će KC-46A zbog problema

**Američko ratno
zrakoplovstvo
paralelno s
NGAD-om razvija
program CCA za
razvoj najnaprednije
borbene besposadne
letjelice. Preostali
su kandidati YFQ-
44A tvrtke Anduril
(sasvim gore) i
YFQ-42A tvrtke
General Atomics
(gore)**

**Na Boeingov su ugled
utjecali problemi
koje je imala
svemirska kapsula
Starliner Calypso.
Astronauți Barry
Wilmore i Sunita
Williams zbog kvara
su ostali zatočeni
na Međunarodnoj
svemirskoj postaji**

još neko vrijeme biti u ograničenoj operativnoj uporabi. Puna
operativna razina dosegnuta je tek u rujnu 2022.

JOŠ LOŠIH VIJESTI

Prema prvim analizama, projekt F-47 mogao bi biti tek prva
faza (Increment 1) USAF-ova programa razvoja borbene
letjelice šeste generacije (NGAD). I prije se znalo da USAF

Foto: NASA Johnson Space Center

paralelno s NGAD-om razvija i programe razvoja naprednih borbenih bespilotnih letjelica.

Međutim, tvrdnje pomoćnika američkog državnog tajnika za ratno zrakoplovstvo Andrewa Huntera govore drugačije. Hunter, koji je donedavno bio jedan od glavnih ljudi zaduženih za razvoj i nabavu zrakoplovnih borbenih sustava, kaže da se radi o nečemu puno većem. U jednom je potkastu izjavio da će F-47 biti samo dio puno većeg programa, nipošto njegov najvažniji dio. Na temelju iskustava, prije svega s F-35 Lightningom II, USAF je odlučio da NGAD neće biti program u stilu sve ili ništa. Umjesto toga, podijelio ga je u nekoliko faza, od kojih je svaka puno naprednija od prethodne. Prema tim planovima, kako tvrdi Hunter, Boeing se može nadati narudžbi od oko sto primjeraka F-47. Nakon toga doći će nova faza s novim sustavima. Ne tako davno, sad već bivši državni tajnik za ratno zrakoplovstvo Frank Kendall tvrdio je da će tvrtka koja pobijedi na NGAD-u dobiti narudžbu od najmanje 200 aviona.

Intrigantno je da Američko ratno zrakoplovstvo paralelno s NGAD-om razvija program Collaborative Combat Aircraft (CCA). On bi trebao rezultirati najnaprednjom borbenom besposadnom letjelicom. Donedavno je CCA opisan tek kao pomoćni program za NGAD, no najnovije informacije ukazuju da to nije tako. Unutar programa CCA trenutačno se vrši odabir prijedloga YFQ-42A tvrtke General Atomics i YFQ-44A tvrtke Anduril. No to je tek početak te USAF najavljuje da bi u prvom *valu* (opet Increment 1) mogao kupiti od 100 do 150 tih letjelica. Potom će doći novi odabiri i nove narudžbe. Na kraju bi se broj naručenih borbenih bespilotnih letjelica trebao brojiti u tisućama. Najveći izazov bit će da s povećanjem borbenih mogućnosti trošak nabave ostane prihvatljiv. Već se najavljuje da će letjelice iz *drugog vala* (Increment 2) biti 20 do 30 posto skuplje.

Prema mišljenju Andrewa Huntera, neke nove narudžbe mogle bi u igru vratiti i Lockheed Martin, čiji je prijedlog borbenog aviona šeste generacije porazio Boeing. Tu je i mornarički program lovca šeste generacije F/A-XX, čijeg pobjednika tek trebamo doznati.

Foto: U.S. Air Force / Ily Greenlees

Boeingov prototip aviona X-32A danas je izložen u Nacionalnom muzeju Američkog ratnog zrakoplovstva. Na natječaju Joint Strike Fighter, iz kojeg su proizšli avioni F-35, porazio ga je X-35 tvrtke Lockheed Martin

RASTUĆI TROŠKOVI ZA RED HAWK

Boeing ima problema i s novim avionom za obuku američkih borbenih pilota T-7 Red Hawk. U siječnju 2025. objavljeno je da tvrtka kasni s dovršetkom razvoja Red Hawk te da se stoga potpisivanje ugovora za prvu narudžbu serijskih primjeraka odgađa za 2026. godinu. Tako je prvotno planiran početak serijske proizvodnje s 2021. pomaknut za pet godina. Zbog kašnjenja u razvoju narasla je i cijena. Po primjerku je otisla s početno predviđenih 19,72 na 21,78 milijuna dolara. Boeing stoga zahtijeva izmjene ugovora kako bi izbjegao gubitke. S obzirom na to da USAF planira kupnju više od 300 Red Hawkova, Boeingov bi gubitak bio toliki da bi ugrozio opstanak tvrtke, barem njezina vojnog dijela. Problem je u tome što je Boeing na početku razvoja 2018. godine prišao na ugovor s fiksnim troškovima.

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Kathy Duran

NASTAVAK RAPTOROVE FILOZOFIJE

Hunter je ustvrdio da nije nemoguće da se u nekom trenutku USAF odluci za razvoj i drugih borbenih aviona. Ili da će, ako počnu problemi s razvojem F-47, u igru vratiti Lockheed Martin, pa čak i Northrop Grumman. Doduše, Northrop Grumman odustao je vrlo rano, pa su mu izgledi za to vrlo mali. Ono što je sigurno, tvrdi Hunter, jest da će USAF s vremenom poboljšavati F-47. Nada se usto da će Boeing podijeliti proizvodnju F-47 s Lockheed Martinom, pa čak i Northrop Grummanom.

Hunter tvrdi da je Boeing pobijedio jer je njegov prijedlog bio odvažniji i inovativniji u odnosu na prijedlog Lockheed Martina. Boeing je imao znatno veći interes da pobijedi jer Lockheed Martin proizvodi F-35, a Boeing je dosad preživljavao na modernizacijama aviona F-15 i F/A-18.

I Andrew Hunter i Frank Kendall slažu se da je F-47 nastavak filozofije primijenjene na F-22. To znači prije svega najnapredniji lovački avion, koji može djelovati u najtežim borbenim uvjetima protiv brojčano nadmoćnijeg protivnika.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Cilj je postizanje prevlasti u zračnom prostoru i omogućavanje djelovanja drugih zrakoplovnih borbenih sustava. Dolazak F-47 u neku potencijalnu zonu djelovanja trebao bi imati jednak učinak kao dolazak nosača zrakoplova – a to znači projekciju sile. Superiornost ugrađenih sustava i naoružanja trebala bi omogućiti da F-47 uspješno djeluje i protiv najmodernijih ratnih zrakoplovstava.

Osim toga, F-47 imat će mogućnost djelovanja u ulozi *quarterbacka* (*quarterback role*). U američkom nogometu *quarterback* je najvažniji igrač napada, zadužen za njegovu koordinaciju

inteligencije) s vremenom upravljanje moglo biti preneseno na neku drugu platformu, pa bi F-47 postao nepotreban. Takva platforma ne bi imala nikakve borbene mogućnosti, već sposobnost koordiniranja djelovanja najnaprednijih borbenih besposadnih letjelica unutar znatno šire slike ratišta.

IZVOZILI NE?

Tijekom javnog predstavljanja F-47 u Ovalnom uredu Bijele kuće predsjednik Donald Trump objavio je spremnost da F-47 bude i izvozni proizvod. To ne bi bile baš letjelice kakve će dobiti USAF, već, kako je rekao, s deset posto smanjenim borbenim mogućnostima. Izvozni F-47 usto bi trebali biti nešto jeftiniji od originala. Jedno od područja koje bi bitno smanjilo cijenu jest uklanjanje mogućnosti upravljanja besposadnim borbenim letjelicama CCA. Već smo rekli da nešto slično postoji na izvoznim F-35 koji imaju instaliran znatno jednostavniji softver nego američki avioni. Hunter i Kendall izrazili su sumnje da će se F-47 ikad prodavati stranim kupcima, pozivajući se na primjer F-22. Kendall smatra da prepreka neće biti samo Kongres već i činjenica da postoji jako malo dostatno bogatih saveznika koji mogu platiti cijenu za koju se već sad kaže da će biti veća od 160 milijuna dolara po primjerku.

Kendall je potpuno u pravu što se tiče europskih saveznika i Japana. Naime, trenutačno se u Europi razvijaju čak tri programa borbenog aviona šeste generacije. U onom nazvanom Tempest, uz Ujedinjenu Kraljevinu i Italiju sudjeluje i Japan. S obzirom na očekivanu cijenu, jedini kupci aviona F-47 mogli bi doći s Bliskog istoka. Prije svega Saudijska Arabija, koja je još 2023. predložila da će sufinsancirati razvoj Tempesta. Ujedinjena Kraljevina i Italija bile su sklone saudijskom prijedlogu, no usprotivio se Japan, ponajprije oko saudijskog zahtjeva za dijeljenje tehnologije.

Iz tog se razloga Japan usprotvio i sudjelovanju Indije. Saudijska Arabija ima dovoljno novca da kupi stotinjak F-47 te bi mogla postati jedini strani kupac. Ironično je da je Iran, kao i nekad, jedini uspio kupiti palubne lovce F-14 Tomcat.

Saudijska nabava bila bi izglednija ako bi uz nju išla i određena američka sigurnosna jamstva.

INDIJSKE NEDOUMICE

Druga je, ali ipak znatno manje vjerojatna izvozna opcija, Indija. New Delhi pristao bi na kupnju nekoliko desetaka F-47 ako bi time dobio pristup tehnologijama i sustavima nužnim za dovršetak razvoja domaćeg projekta AMCA (Advanced Medium Combat Aircraft). AMCA je službeno višenamjenski borbeni avion pete generacije. Međutim, čelnici indijskog

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman William Lunn

i provedbu, s najviše ključnih dodataka. U slučaju F-47, *quarterback role* bio bi središte iz kojeg se koordinira djelovanje borbenih besposadnih letjelica koje se razvijaju unutar programa CCA. S vremenom bi se borbene mogućnosti letjelica CCA trebale povećavati, pa bi s njima rasle i borbene mogućnosti samog F-47.

Andrew Hunter i Frank Kendall veliki su pobornici programa NGAD. Stoga, naravno, nisu ni spomenuli mogućnost da bi s povećanjem samostalnosti borbenih besposadnih letjelica (ugradnjom sve naprednije umjetne

Zračne cisterne KC-46A Pegasus, još jedan Boeingov vojni proizvod, dosegnule su punu operativnu razinu u rujnu 2022., ali uz kašnjenje

zrakoplovstva i oružanih snaga sve češće javno propituju koliko nastavak programa AMCA ima smisla u trenutačnom obliku. Oni su za to da se AMCA ili otkaže ili pretvori u program razvoja borbenog aviona šeste generacije. Te su se rasprave znatno pojačale nakon što su u javnost dospjele fotografije snimljene u Kini koje navodno pokazuju prototipove borbenih aviona šeste generacije J-36 i J-50.

Postoji opcija razvoja izvozne izvedenice, koja bi bila svojevrsna kombinacija tehnologija s F-35 i F-47. Ne bi bilo prvi put da Sjedinjene Države nude takav avion. One su još u Drugom svjetskom ratu saveznicima masovno isporučivale lovce P-39 Aircobra. Najviše ih je isporučeno SSSR-u – čak 4719. Razvijena je i poboljšana izvedenica P-63E Kingcobra. Ovisno o izvoru, SSSR je dobio između 2397 i 2672 Kingcobi. SAD je tijekom hladnog rata manje pouzdanim i siromašnjim saveznicima masovno prodavao F-5 Freedom Fightere. Proizvedena su čak 1204.

Danas potpuno zaboravljen F-16/79 imao je slabiji motor 79-GE-17X i manje borbene mogućnosti u odnosu na originalni Fighting Falcon. Predsjednik Jimmy Carter namjeravao ga je prodavati ne baš najbližim saveznicima. Međutim, izgubio je predsjedničke izbore 1980. godine. Novoizabrani predsjednik Ronald Reagan odlučio je da će prodavati F-15A/B svima koji dođu s gotovinom, pa je program F-16/79 ugašen.

Još 2021. spominjala se mogućnost razvoja dviju izvedenica lovca NGAD. Jedna bi bila optimizirana za djelovanje iznad Tihog oceana, a druga iznad Europe. Pritom bi najveća razlika bila u veličini kako bi se, u prvoj izvedenici, dobilo što više prostora za spremnike goriva u trupu čime bi se znatno povećao dolet. Doduše, otad su se prioriteti američke vanjske politike uvelike promijenili. Europa je izgubila prioritet, koji je premješten na indo-pacifičku regiju. Stoga je sigurno da je F-47 optimiziran za djelovanje na tom prostoru.

Da je tome tako dokazuje i problem koji je nastao s mornaričkim palubnim višenamjenskim borbenim avionom šeste generacije F/A-XX. Zasad je izgledno da će F/A-XX imati samo 25 posto veći dolet u odnosu na palubnu inačicu Lightninga F-35C. Kako bi izbjegla napad balističkim protubrodskim projektilima s procijenjenim dometom od 4000 km ili barem imala dovoljno vremena da ga spriječi, Američka ratna mornarica želi držati svoje nosače zrakoplova što dalje od protivničkog teritorija. To znači barem četiri tisuće kilometara doleta, koji bi se povećao dopunom goriva u letu. F/A-XX zasad to nema.

Zahtjev za veliki dolet jednako vrijedi i za F-47, koji bi trebao djelovati prije svega iz američkih baza u Japanu.

Bez fotografije F-47 i barem djelomičnih taktičko-tehničkih podataka, mnoga će pitanja i nadalje biti bez odgovora. Sigurno je to da Boeing pred sobom ima još godine, ako ne i cijelo desetljeće razvoja do isporuke prvih serijskih primjeraka.

Foto: U.S. Air Force / Staff Sgt. Lauren Cobain

Američki dužnosnici slažu se da je F-47 nastavak filozofije primijenjene na prvom operativnom borbenom lovcu pete generacije F-22 Raptor

VOJNI PRORAČUNI

Štokholmski institut za međunarodna mirovna istraživanja (SIPRI) navodi da je kumulativna obrambena potrošnja svih zemalja, uzimajući u obzir inflaciju, u 2024. jako skočila te iznosila 2718 milijardi dolara. Pomaci se najviše vide u Europi, poprištu konvencionalnog rata kakav nije viđen desetljećima

NAORUŽAVA

Foto: U.S. Army / Spc. Bernabe Lopez

PRIPREMIO

Domagoj Vlahović

Demonstracija paljbe moći
njemačkog glavnog borbenog tenka
Leopard 2A6. Njemačka je u 2024. na
obranu potrošila čak 28 % više nego
2023. i 89 % više nego 2015.

JU SE - SVI

VOJNI PRORAČUNI

Svjetska obrambena potrošnja vjerojatno nikad nije bila veća nego tijekom 2024. godine. Štoviše, izračuni Štokholmskog instituta za međunarodna mirovna istraživanja (Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI) navode da nikad nije toliko skočila u odnosu na prethodnu godinu još od hladnog rata, tj. barem od 1988. No, te su osnovne tvrdnje zapravo potpuno očekivane. Sigurnosna situacija u svijetu takva je da je pitanje bilo jedino koliko će skokovi biti veliki u postocima. Kumulativna potrošnja svih zemalja svijeta je, uzimajući u obzir inflaciju, 2024. iznosila 2718 milijardi dolara, ili za 9,4 % više u odnosu na 2023. Globalno je zanimljiv podatak da vojna potrošnja po stanovniku Zemlje iznosi 334 dolara, najviše od 1990. godine.

Kao i uvijek, SIPRI-jev stručni tim detaljno je i javno obrazložio i prokomentirao rezultate svojeg istraživanja. Najzanimljiviji navodi odnose se na područja obuhvaćena ratovima, koji su i najveći razlog navedenih svjetskih trendova, a najviše povećanja proračuna europskih zemalja od ukupno 17 % u odnosu na 2023. Sve zemlje Starog Kontinenta, osim Malte, povećale su troškove. Doduše, napadnuta Ukrajina to nije učinila drastično, tek za 2,9 %. No, za obranu izdvaja više od, primjerice, bogatih Francuske i Japana: ukupno čak 64,7 milijardi dolara. To je 34 % nacionalnog BDP-a, što je najviše na svijetu. Jasno je da su to već vrlo visoke granice opterećenja: prema SIPRI-ju, vojna potrošnja

Japanski desantni brod JS Kunisaki plavi Pacifikom na vježbi RIMPAC. Japan je 2024. potrošio čak 21% više nego 2023.

Pripadnik ukrajinske 153. mehanizirane brigade sprem se za uporabu drona. Ukrajina je 2024. za obranu izdvajala više od, primjerice, bogatih Francuske i Japana: ukupno čak 64,7 milijardi dolara

apsorbira sve porezne prihode države! Ukupno sumi mogu se dodati i troškovi inozemne vojne pomoći: 60 milijardi dolara. Kad SIPRI-jevi računi ne bi tim troškovima opterećivali davatelje, nego primatelje pomoći, ukrajinska vojna potrošnja iznosila bi 124 milijarde dolara, čime bi ta zemlja bila četvrti potrošač na svijetu, iza SAD-a, Kine i Rusije. Potonja je zemlja 2024. za vojni sustav izdvajila 149 milijardi dolara, za 38 % više nego 2023. i dvostruko više nego 2015. To je i 7,1 % ruskog BDP-a.

SIGURNOST I PROCJENE

Na drugom kriznom žarištu – Bliskom istoku, Izrael je prošle godine izdvajio 8,8 % BDP-a. Zauzeo je time drugo mjesto udjela u BDP-u na svijetu. Iznos od 46,5 milijardi dolara značio je povećanje potrošnje za čak 65 %, što je najviše od 1967., kad je bio izbio Šestodnevni rat. Zanimljivo je da je Izrael prvotno u 2024. planirao potrošiti 8,5 milijardi dolara manje. No na rat u Gazi u listopadu se nadovezala eskalacija sukoba s Hezbolahom i donositelji odluka morali su brzo reagirati. Slično je učinio i izraelski susjed Libanon. Potrošnju je povećao za 58 %, reagirajući na upade izraelskih postrojbi u zemlju. Iran je pomalo iznenađujuće smanjio potrošnju za 10 %. SIPRI navodi da je taj broj najviše uvjetovan inflacijom prouzročenom američkim sankcijama koje Teheranu ograničavaju izvoz naftne. Gledano kumulativno, najveći potrošač

Meksiko je potrošio čak 39 % više u odnosu na 2023.! Investirao je u ratnu mornaricu, ali i u Nacionalnu gardu

Globalno je zanimljiv podatak da vojna potrošnja po stanovniku Zemlje iznosi 334 dolara, najviše od 1990.

na Bliskom istoku ostala je Saudijska Arabija. Međutim, na svjetskoj rang-listi pala je s petog na sedmo mjesto jer je povećala potrošnju *samo* za 1,6 %. Premda je izdvojila 7,3 % BDP-a, to je puno manje nego 2015., kad je izdvajala 13 %. Ipak, te brojeve treba uzeti s rezervom, baš kao i u slučaju Kine i Rusije: SIPRI navodi da je riječ o procjeni jer za te zemlje nema dovoljno relevantnih podataka.

Kad govorimo o najvećim potrošačima, to su redom SAD,

Foto: st. kpr. Wojciech Król / CO MON / Ministerstwo Obrony Narodowej

Predstavljanje poljskih helikoptera AW-149. Poljska je 2024. u obranu investirala 38 milijardi dolara, jednako kao i Italija

Kina i Rusija. Na četvrtom mjestu je Njemačka, koja je pretekla Indiju, Ujedinjenu Kraljevinu i Saudijsku Arabiju. U 2024. potrošila je čak 28 % više nego 2023. i 89 % više nego 2015. Bundestag je počeo odobravati projekte modernizacije koji se financiraju iz posebnog fonda od sto milijuna eura, a Ukrajini su donirana sredstva vrijedna 7,7 milijardi eura, što Njemačku čini drugim najvećim pružateljem pomoći napadnutoj zemlji. Prvi je pružatelj pomoći SAD. Njemačka sigurno ima još prostora za potrošnju: ionako golema suma od 88,5 milijardi dolara potrošena u 2024. čini 1,9 % njezina BDP. Njemački trend slijede i druge velike europske sile, doduše u manjem opsegu: Ujedinjena Kraljevina povećala je potrošnju za 2,8 %, a Francuska za 6,1 %. Poljska, nova sila na istoku Europe, potrošila je čak za 31 % više! S ukupnom sumom od 38 milijardi dolara investirala je jednako kao Italija, no to je za Varšavu značilo veliko izdvajanje od 4,2 %, a za Rim tek 1,6 % BDP-a, što je puno premalo u odnosu na poznatu (i pitanje je koliko aktualnu) NATO-ovu preporuku. Ipak, što napominje i SIPRI, treba uzeti u obzir da NATO drukčije izračunava obrambene troškove, uzimajući dodatne parametre koje u Stockholmu ne koriste. Kao i njemački, i poljski se obrambeni sustav vezano uz modernizaciju uvelike oslanja na posebni domaći finansijski fond. Već za tekuću 2025. godinu planirano je povećanje udjela u BDP-u na 4,7 %. Fascinantno zvuči podatak da je samo prošle godine Ministarstvo obrane Poljske potpisalo više od 130 ugovora vrijednih 35,2 milijarde eura! Trendu povećanja u 2024. s dvoznamenastim postocima priključila se i Nizozemska (35 %), Norveška (17), Danska (20), Rumunjska (43), Češka (32), nova članica NATO-a Švedska (34)...

SJEDINJENE DRŽAVE BLIZU BILIJUNA

Članice NATO-a zajednički su u 2024. na obranu potrošile 1506 milijardi dolara, što znači da Savez obuhvaća 55 % svjetske potrošnje. No, bez obzira na zapažen rast, europske članice

Foto: U.S. Air Force / Tech. Sgt. Melissa Estevez

troše manje od trećine tog novca, tj. 30 % (454 milijarde dolara), Kanada troši 1,9 % (29,3 milijarde), a sve je ostalo na Sjedinjenim Američkim Državama. SAD je povećao potrošnju za 5,7 % te je najveća još od 2011. godine: 997 milijardi dolara, što je čak 37 % na razini cijelog svijeta. Možda je dovoljno reći da troši više od Kine, Rusije, te drugih članica NATO-a zajedno! SAD je 2024. izdvojio 246 milijardi dolara na jačanje sustava *integriranog odvraćanja*, što je podrazumijevalo 37,7 milijardi za modernizaciju nuklearnog oružja i 29,8 milijardi za obranu od projektila. Samo na avione F-35 Lightning II potrošeno je 61,1 milijardu dolara (malo manje nego što je na cijelokupnu obranu potrošila Ukrajina), a na nova plovila 48,1 milijardu. Za pomoć Ukrajini u vidu obuke, financija i sustava SAD je izdvojio 48,4 milijarde, a za pomoć Izraelu 10,6 milijardi. U SIPRI-ju primjećuju da 89 % američke obrambene potrošnje otpada na Ministarstvo obrane, a preostalih 11 % na State Department, Ministarstvo energije i Nacionalni obavještajni program. Američki susjed Meksiko potrošio je čak 39 % više u odnosu na 2023.!

Pripadnica sanitetskih postrojbi OS-a Gvajane (lijevo) i američka kolegica na zajedničkoj obuci u travnju 2025. Ta je južnoamerička zemlja prošle godine bila na prvom mjestu u svijetu po skoku izdvajanja za obrambeni sustav, najviše zbog tenzije s Venezuelom vezano uz regiju Essequibo

Investirao je u ratnu mornaricu, ali i u Nacionalnu gardu, vojnu organizaciju posvećenu u prvom redu borbi protiv organiziranog kriminala. Zbog unutarnjih problema, ali s pobunjeničkim skupinama, proračun je znatno povećala i Kolumbija (14 %). To je napravila i Gvajana, i to za najveći postotak na svijetu: 78 %. Razlog povećanja jesu tenzije sa susjednom Venezuelom vezano uz regiju Essequibo. Podaci za Venezuelu pak nisu dostupni.

KONTINUIRAN RAST NA DALEKOM ISTOKU

Drugi po veličini potrošač je Kina. U 2024. potrošila je 7 % više nego u 2023., dovoljno za 314 milijardi dolara. Troši više nego dvostruko u odnosu na Rusiju, ali tek trećinu onoga što potroši SAD. Kina je posebna po kontinuiranom rastu

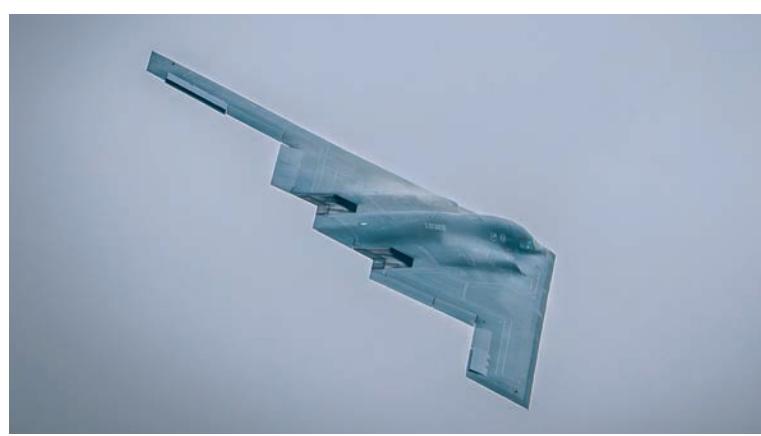

Foto: U.S. Air National Guard / Master Sgt. Patrick Everson

Strateški bombarder B-2 Spirit u letu. SAD je 2024. izdvojio 246 milijardi dolara za jačanje sustava integriranog odvraćanja

VOJNI PRORAČUNI

TOP-15 ZEMALJA PO VOJNOJ POTROŠNJI U 2024. GODINI (SIPRI)

Mjesto 2024.	Mjesto 2023.	Zemlja	Potrošnja 2024. (u milijardama dolara)	Promjena (%) 2023. / 2024.	Promjena (%) 2015. – 2024.	Udio vojne potrošnje u BDP-u 2024. (%)	Udio vojne potrošnje u BDP-u 2015. (%)	Udio u ukupnoj svjetskoj vojnoj potrošnji (%)
1.	1.	SAD	997	5,7	19	3,4	3,5	37
2.	2.	NR Kina	314*	7,0	59	1,7*	1,8*	12*
3.	3.	Rusija	149*	38	100	7,1*	4,9*	5,5*
4.	7.	Njemačka	88,5	28	89	1,9	1,1	3,3
5.	4.	Indija	86,1	1,6	42	2,3	2,5	3,2
6.	6.	Ujedinjena Kraljevina	81,8	2,8	23	2,3	2,0	3,0
7.	5.	Saudska Arabija	80,3*	1,5	-20	7,3*	13*	3,0*
8.	8.	Ukrajina	64,7	2,9	1251	34	3,8	2,4
9.	9.	Francuska	64,7	6,1	21	2,1	1,9	2,4
10.	10.	Japan	55,3	21	49	1,4	0,9	2,0
11.	11.	Južna Koreja	47,6	1,4	30	2,6	2,4	1,8
12.	14.	Izrael	46,5	65	135	8,8	5,4	1,7
13.	16.	Poljska	38,0	31	159	4,2	2,1	1,4
14.	12.	Italija	38,0	1,4	45	1,6	1,2	1,4
15.	13.	Australija	33,8	1,9	25	1,9	2,0	1,2

* podatak je procijenjen

potrošnje: on traje već trideset godina, što nije uspjelo niti jednoj drugoj zemlji. SIPRI ističe da je Kina prošle godine potrošila puno na projekte za budućnost, primjerice razvoj novog višenamjenskog borbenog aviona te besposadne zračne i podmorske platforme. Dosta je potrošila i na modernizaciju nuklearnog arsenala te na jačanje svemirskog i kibernetičkog ratovanja. Kineska ulaganja redovito povlače i ulaganja najbližih susjeda: Japan je potrošio čak 21 % više, a Južna Koreja bila je puno skromnija: 1,4 %. Indija, druga azijska velesila, potrošila je 1,6 % više nego 2023. Analitičari spominju da je sve uspješnija u svojem planu što većeg uključivanja domaće vojne industrije u nabave za vlastitu vojsku. Sad već može proizvoditi oklopna vozila, helikoptere i podmornice, ali višenamjenske borbene

SAD na obrambeni sustav troši više od Kine, Rusije, te drugih članica NATO-a zajedno!

Indijski vojnik na vježbi Exercise Tiger Triumph, provedenoj u travnju 2025. s SAD-om. Za razliku od Pakistana, Indija je prema navodima SIPRI-ja 2024. uvelike povećala ulaganja u obrambeni sustav

avione uglavnom će uvoziti. Dokaz je nedavno objavljen posao s francuskim Dassaultom – narudžba 26 palubnih aviona Rafale M za nosače zrakoplova. Zadnjih dana eskaliraju sukobi s vječnim rivalom Pakistanom. Ta je zemlja u 2024. čak smanjila obrambenu potrošnju za 5,1 %, a sad je teško povjerovati da će tako i nastaviti. Među rijetkim zemljama koje su smanjile potrošnju je i Brazil (-0,4 %).

Već se razmišlja o SIPRI-jevim rezultatima za 2025. Što se tiče EU-a, sigurno će biti povećanja. Nekadašnja stabilna sigurnosna situacija je prošlost. Praktički sve zemlje članice uz domaće financije računaju i na ublažavanje pravila EU-a o proračunskom deficitu kad je riječ o obrani, kao i na potporu Europske investicijske banke obrambenoj industriji i sustavima. Troškovi Ukrajine i Rusije ovisit će o tome hoće li ove godine zaživjeti veće primirje ili trajniji mir. Potrošnja Indije i Pakistana ovisit će o raspletu sadašnjeg sukoba. Kina vjerojatno nastavlja konstantno povećanje ulaganja. Bit će zanimljivo vidjeti koliko će na potrošnju SAD-a utjecati nova administracija predsjednika Trumpa. Pozorno će se pratiti i troškovi zemalja poput Japana i Izraela.

PODLISTAK

TEŠKE PLOVIDBE (XIX. DIO)

INS VIKRAMADITYA DEVET DUGIH GODINA

S propašću SSSR-a, krstarica s ravnom palubom Baku pripala je Rusiji. Pod imenom Admiral Gorškov, brisana je 1996. s flotne liste ruske mornarice kako bi bila prodana Indiji. Međutim, pregovori su se oduljili sve do 2004., kad je započela modifikacija u nosač zrakoplova sa skakaonicom

Iako je najmnogoljudnija država svijeta, Indija je zapravo vrlo mlada nacija. Britanske kolonijalne vlasti oslobodila se tek 1947. godine. Vrijeme stjecanja samostalnosti nije proteklo u miru, već u krvavom ratu. Istodobno s utemeljenjem Indije utemeljen je i Pakistan, a iste su godine dvije mlade države zaratile. Indijski potkontinent razdirali su i prije osamostaljenja snažni sukobi na vjerskoj osnovi, pa je osnivanje dviju država pokrenulo masovni val preseljenja: domove je napustilo između 14 i 18 milijuna ljudi. Preseljenja su vrlo često bila potaknuta snažnim nasiljem, u kojem je stradalo više od milijun ljudi. Etnička čišćenja s obje strane te teritorijalni sporovi trajno su poremetili odnose dviju zemalja. Stoga ne čudi da su ratovalo još i 1965., 1971. i 1999. godine, uz niz manjih sukoba. Nažalost,

TEKST
Mario Galić

INS Vikramaditya u plovidbi Arapskim morem na međunarodnoj vježbi Malabar u rujnu 2020. godine

ovih dana izbio je još jedan, a njegov intenzitet zasad je neizvjestan. Okružena oceanskim prostranstvima, Indija je od osamostaljenja težila izgradnji moćne ratne mornarice. To je podrazumijevalo da u svakom trenutku ima barem jedan operativni nosač zrakoplova. Na njezinu žalost, sve do Vikranta, koji je ušao u operativnu uporabu krajem 2022., nije si mogla priuštiti novi nosač. Kupovala je nosače poodmaklog operativnog vijeka. Posljedica je vrlo visoka razina nepouzdanosti, pa su takvi kapitalni brodovi često bili operativni tek na papiru. Ministarstvo obrane Indije, zbog sve većih troškova održavanja, donijelo je 2013. na prijedlog Admiraliteta odluku o prestanku operativne uporabe nosača INS Viraat. Nekadašnji britanski HMS Hermes tad je imao više od pedeset godina, a porinut je još tijekom Drugog svjetskog rata. Kako ratna mornarica ne bi ostala bez nosača, ta je odluka postala službena tek 2016., a iduće je godine brisan s flotne liste.

OSLONAC NA RABLJENO

Papirnato produljenje Viraatova operativnog vijeka obavljeno je jer je kasnila njegova zamjena: INS Vikramaditya. Priča o tom brodu jedna je od najneobičnijih u suvremenoj vojnopolomorskoj povijesti. Indija je, dakle, 2004. od Rusije kupila nosač, tj. protupodmorničku krstaricu s ravnom palubom Admiral Gorškov (u SSSR-u se zvao Baku). Gorškov je bio porinut još 1982. kao četvrti i zadnji brod klase Kijev, a ušao je 1987. u sovjetsku flotu. S propašću SSSR-a, pripao je Rusiji, a s flotne liste ruske mornarice brisan je 1996. te prodan Indiji. Međutim, pregovori su se oduljili sve do 2004., kad su se Indija i Rusija konačno sporazumjele da će Gorškov biti temeljito modifiran u brodogradilištu Sevmaš u Severodvinsku na obali Bijelog mora.

Da bi zapušteni Gorškov postao uporabljiv brod, modifikacija iz protupodmorničke krstarice s ravnom palubom u nosač sa skakaonicom trebala je biti opsežna i sveobuhvatna. Za početak, s pramca je trebalo ukloniti sve naoružanje da bi se dobio prostor za povećanje letne palube i ugradnju skakaonice. Morala se izvršiti i nadogradnja lijevog boka

PODLISTAK

letne palube kako bi se dobilo dostatno prostora za zakošenu sletnu stazu. I kromen dio letne palube trebalo je znatno modifcirati zbog ugradnje arestera. Iznimno zainteresirana za unosan posao, ruska strana uvelike je prikrila opseg potrebnih poslova na Gorškovu, pritom tvrdeći kako će troškovi biti znatno manji nego što su na kraju bili. Tvrđila je da s pramca treba tek ukloniti lansere da bi se dobio prostor za ugradnju skakaonice. No kad su radovi započeli, uvidjelo se da to ni približno nije točno. Da bi se dobio potreban prostor, radnici u brodogradilištu nisu trebali ukloniti samo lansere naoružanja već i različita skladišta oružja ispod letne palube.

Radovi su se odvijali jako sporo, dijelom zato što radnici u brodogradilištu Sevmaš nisu imali dosta iskustva s tako opsežnim poslom. Još više zato što je Baku, kao i svi ostali brodovi njegove klase, izgrađen u Ukrajini. Ukrajina je odbila isporučiti tehničku dokumentaciju pa su ruski inženjeri doslovno morali hodati po brodu i izrađivati prvo nacrte trenutačnog stanja, pa potom nove nacrte. Nakon puno muke, nosač Vikramaditye ušao je sredinom 2014. u operativnu uporabu Indijske ratne mornarice.

PROBLEMI S GABARITIMA AVIONA

Na pramac je na kraju ugrađena skakaonica pod kutom od 14 stupnjeva. Vjerojatno da ne bi dodatno komplikirala, Indija na kraju nije inzistirala da se na letnu palubu ugrade deflektori ispušnih plinova namijenjeni zaštiti zrakoplova i posade na letnoj palubi. Zbog toga tijekom polijetanja MiG-ova s Vikramaditye letna paluba iza njih mora biti bez osoblja, drugih letjelica i opreme. Indijska ratna mornarica taj je problem riješila isključivom uporabom lijeve uzletne staze, koja počinje na rubu letne palube, te zakošena udesno završava na vrhu skakaonice. Lijeva staza osjetno je dulja od desne pa je razumljivo da se češće rabi.

Protupodmorničke krstarice s ravnom palubom klase Kijev bile su namjenski projektirane za nošenje helikoptera, iako je sovjetska mornarica na njih razmještala i borbene VTOL avione Jakov-

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Colby S. Comery

Iznimno zainteresirana za unosan posao, ruska strana uvelike je prikrila opseg potrebnih poslova na Gorškovu, pritom tvrdeći kako će troškovi biti znatno manji nego što su na kraju bili

Ijev Jak-38 sa sposobnostima okomitog polijetanja i slijetanja. Jedna je od posljedica takve namjene ugradnja zrakoplovnih dizala, koja su sastavni dio letne palube. Konstrukcija takvih dizala znatno je jednostavnija od onih koja su na bokovima broda. Kad koristite helikoptere i VTOL avione, pozicija dizala nije neki problem. No kad koristite avione s klasičnim načinom polijetanja, onda jest, i to velik. U slučaju Vikramaditye, nezgodna pozicija dvaju glavnih dizala znatno ograničava uporabljivost i letne palube i hangara. Dizala nisu postavljena na bok, već u blizini zapovjednog otoka i sastavni su dio letne palube. Jedno se dizalo nalazi otprilike po sredini broda, tik uz zapovjedni otok, te njegova uporaba onemogućava polijetanje aviona MiG-29K ruskog podrijetla koji su raspoređeni na Vikramaditye. Drugo dizalo smješteno je iza zapovjednog otoka prema desnom boku. Na samom je rubu sletne staze te se njegovom uporabom onemogućava istodobno slijetanje. Dizala su projektirana za veličinu helikoptera Kamov Ka-25/27 i aviona Jak-38, što znači da na njih doslovno jedva stane MiG-29K. Pritom posada mora jako dobro paziti kako će centrirati avion da ne bi završio oštećen.

BROJNOST ZRAKOPLOVNE SKUPINE

Indijska ratna mornarica odlučila je da će, zbog njegove loše kvalitete, od 2025. prestati koristiti MiG-29K. Zamjenit će ga francuski avion Rafale M, mornarička inačica letjelice koju danas koristi i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo. To je razumna odluka jer je Rafale M višestruko bolji borbeni avion u odnosu na MiG-29K. Letjelice iz hala tvrtke Dassault već su kupljene i za Indijsko ratno zrakoplovstvo. Međutim, postoji problem:

Foto: Indian Navy via Wikimedia Commons

Glavni dio konverzije broda u brodogradilištu Sevmaš bilo je micanje oružnih sustava i izgradnja skakaonice na pramacu

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Brooke Macchietto

kako MiG-ovi jedva stanu u glavna dizala Vikramaditye, veći Rafalei za to nemaju šanse. Najveći je problem prevelik raspon krila. Kako Rafale nema sklopiva krila, Dassault je predložio da se višak modifcira tako da se može skinuti, te se vratiti nakon što se avion preze dizalom. Druga je opcija kako skupa zamjena dizala i ugradnja većih. Pregovori o kupnji 26 aviona Rafale M zaključeni su: krajem travnja ove godine objavljeno je da je vlada premijera Narendra Modija potpisala nabavu 22 jednoseda i četiriju dvosjeda. Bit će zanimljivo vidjeti kako će Indijska ratna mornarica i Dassault rješiti problem premalih glavnih dizala.

Jedan je od većih nedostataka Vikramaditye vrlo mali hangar. S obzirom na izvornu namjenu broda za VTOL avione i helikoptere, to je i razumljivo. Dug je 130 i širok 23 metra. Visina mu je čak 5,7 m, a uvjetovana je osiguranjem prostora za helikoptere Kamov koji imaju koaksijalne rotore. Jedna je od posljedica tog rješenja velika visina helikoptera. U slučaju Ka-27 iznosi 5,4 m, što znači da je hangar samo 30 cm viši od vrha helikoptera. Jedva dostatno da se omogući održavanje. Visina Rafalea je 5,34 m pa će problemi s visinom hangara, ako ostane jednak, biti za šest centimetara manji. Bit će problema i s drugim gabaritima. Male dimenzije tlocrta hangara uvjetovale su da u njega stane najviše 13 aviona MiG-29K. Francuski avion nije puno veći od ruskog, pa bi Indijska ratna mornarica mogla tvrditi kako u hangar Vikramaditye stane jednako toliko Rafalea. Usto, dosad je tvrdila da zrakoplovnu skupinu Vikramaditye čini ukupno čak 30 letjelica (MiG-29K, Ka-31, Ka-28, Sea King i ALH-Dhruv).

Tijekom rekonstrukcije došlo je i do promjena pogona. Sastoji se od osam parnih kotlova i četiriju parnih turbina. Problem s pogonom dogodio se kad oslabjela ruska industrija nije mogla isporučiti sve dijelove, a nisu mogli biti nabavljeni iz Ukrajine. Rusija se stoga okrenula kineskom tržištu. To se nimalo nije svidjelo Indiji, koja je zatražila uklanjanje tih komponenti.

DEVET DUGIH GODINA

Brojni neočekivani poslovi kako su oduljili vrijeme rekonstrukcije. Primopredaja je prvotno planirana za kraj 2008., onda su rokovi pomaknuti za kraj 2012., a brod je na kraju predan naručitelju tek krajem 2013. To znači da je rekonstrukcija trajala čak devet godina.

Još je puno gora činjenica to što je Rusija tvrdila kako će troškovi rekonstrukcije biti 974 milijuna dolara. Na kraju su bili 2,35 milijardi dolara (više od tri milijarde u trenutačnoj vrijednosti). Još 11 milijardi dolara utrošeno je na kupnju aviona i helikoptera, naoružanja i opreme, te prilagodbu baza i remontnih zavoda za njihovo održavanje.

Tek za usporedbu, francuski nosač zrakoplova na nuklearni

**Nepouzdani avioni
MiG-29K (gore
lijevo) trebali bi
na Vikramadityi
biti zamjenjeni
puno kvalitetnijim
Rafaleima M (gore)**

*Indijska
narudžba
aviona
MiG-29K
iz 2004.
godine
doslovno
je spasila
projekt
ured MiG
od propasti.
Doduše,
Indija je
preferirala
Su-33, ali
on nikako
nije mogao
stati na
mala glavna
dizala*

pogon Charles de Gaulle stajao je francuske porezne obveznike 2001. godine tri milijarde dolara. Kad bi nosač zrakoplova izgrađen po istom projektu Indiju stajao 33 posto više, dakle, četiri milijarde dolara, još uvjek bi bio puno isplativiji nego Vikramaditya. Gradnja bi trajala pet godina, a ne devet. Puno je važnije to da bi Indijska ratna mornarica dobila pravi nosač s dva parna katapulta.

Kupnja francuskog nosača zrakoplova najvjerojatnije bi uvjetovala i kupnju francuskih aviona i helikoptera. Prije svega Rafalea, koji će se ionako naći na palubi Vikramaditye kao zamjena za MiG-29K.

Upravo se MiG-29K pokazao najslabijim dijelom nosača. Indijska narudžba iz 2004. godine doslovno je spasila projektni ured MiG od propasti. Doduše, Indija je preferirala Su-33, ali on nikako nije mogao stati na mala glavna dizala. MiG-29K u osnovi je MiG-29M kojem je dodan masivniji stajni trap, kuka za kočenje te (pokazalo se odlučujućim za indijski odabir) sklopiva krila.

Pokreću ga dva turboventilatorska motora RD-33MK, koja kratkotrajno mogu dati potisak od 92,18 kN. On se isključivo postiže tijekom polijetanja, a najveći potisak u letu je 88,26 kN. Za razliku od Suhoga, aerodinamika MiG-a nije doradivana ugradnjom kanarda. Samo su povećani horizontalni repni stabilizatori. Međutim, kanardi bi možda bili i dobro rješenje jer je brzina slijetanja poprilično visokih 250 km/h. Doduše, sustav nadzora leta fly-by-wire ima mogućnost automatskog održavanja kuta poniranja tijekom slijetanja, što pilotima jako olakšava rad. Deset kilometara veća brzina slijetanja u odnosu na Su-33 uglavnom se očitovala u nešto tvrdjem prizemljenju. Indijska ratna mornarica vrlo brzo je otkrila da tih 10 km/h razlike itekako može biti problematično. U indijskim medijima pojavili su se tekstovi u kojima je pisalo kako MiG-ovima tijekom slijetanja na nosač otpadaju dijelovi. Avioni su usto skloni kvarovima, posebno motora. Ni elektronika nije najpouzdanija. Stoga je razumljiva odluka Indijske ratne mornarice da će 2025. godine iz operativne uporabe povući sve avione MiG-29K.

HVU

Dugogodišnja međunarodna manifestacija prigodno je 29. travnja obilježena u Knjižnici Hrvatskog vojnog učilišta u Zagrebu

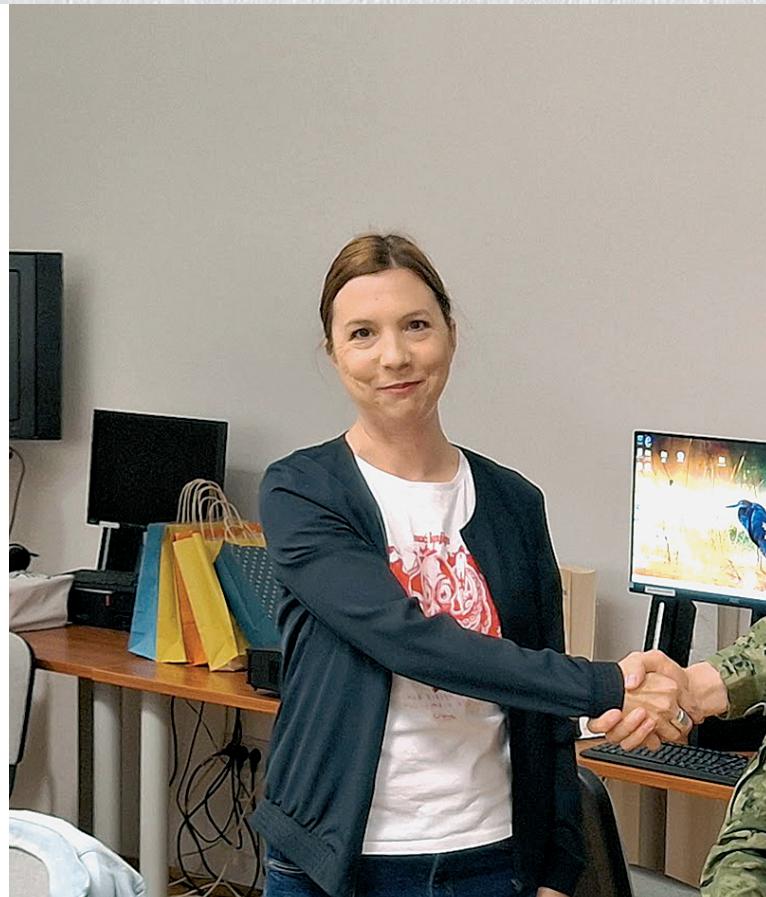
TEKST
Andrea Pavlić

FOTO
Alma Lušetić

NOĆ KNJIGE 2025.

Tema ovogodišnjeg izdanja Noći knjige bila je *O životinjama i ljudima*. Veza među njima traje tisućećima, na različitim krajevima svijeta: od naturalističkih prikaza konja, jelena, bikova i dr. u špilji Lascaux u današnjoj Francuskoj, preko Altamire u Španjolskoj, špiljskih crteža u Sahari, Sjevernoj i Južnoj Americi, do kornjača i rendgenskih prikaza guštera u Australiji.

Na službenoj internetskoj stranici Noći knjige 2025.

navedeno je: "Pred nama je četrnaesta Noć knjige koju organiziramo u povodu *Svjetskog dana knjige i autorskih prava* (23. travnja) i *Dana hrvatske knjige* (22. travnja) kako bismo zajedničkim snagama pozornost skrenuli na knjigu i čitanje, njihovu vrijednost i značenje za pojedinca i svijet." Među važnim obljetnicama i knjigama na stranici Noći knjige istaknuto je: "Ove se godine navršava i 50. obljetnica kulturne knjige *Oslobodenje životinja* australskog filozofa i bioetičara

Nadimak znamenitog dubrovačkog renesansnog pisca Marina Držića (1508. – 1567.), glasio je Vidra

Knjižničarka Maja Halapir i
najčitatelj kadet Ivan Pavlović

noć knjige 2025.

29.04.2025. 14h

KNJIŽNICA HVU-a Zagreb

Proglasenje NAJčitatelja kadeta/kadetkinje 2024.

Tematska izložba knjiga: Životinjsko knjiško carstvo

**Obilježavanje 2. rođendana
Čitateljskog kluba Knjižnice HVU-a**

Kahoot kviz: Životinjsko knjiško carstvo

Svjetski dan knjige / Dan hrvatske knjige
nocknjige.hr

Petera Singera, u kojoj je popularizirao pojam specizam, tj. diskriminaciju na temelju pripadnosti vrsti.”

KNJIGE POŠTUJU I KNJIGAMA SU POŠTOVANI

U Knjižnici HVU-a "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu organizirano je 29. travnja druženje i proslavljen je drugi rođendan Čitateljskog kluba. Okupilo se tridesetak sudionika: časnika, dočasnika, kadeta, djelatnika MORH-a i OSRH. Na samom početku okupljenima se prigodnim riječima obratila knjižničarka Maja Halapir. Istaknula je važnost promicanja čitanja te najčitateljima kadetima uručila prigodne darove: po dvije knjige. Titulu najčitatelja kadeta za 2024. godinu dobio je šest polaznika različitih godina vojnih studijskih programa. Kriterij po kojem se bira najčitatelj nije samo broj posuđenih naslova nego i raznovrsnost tematskih područja. Osim knjigama, najčitatelji kadeti nagrađeni su i slobodnim danom.

KAHOOT KVIZ

Maja Halapir osmisnila je zanimljiv kviz o životinjama u književnim djelima. Pitanja, koja su bila vješto osmišljena, projicirana su na zid čitaonice, a sudionici su odgovarali s pomoću mobitela. Prvo mjesto pripalo je kadetu Ivanu Pavloviću.

U čitaonici Knjižnice HVU-a postavljena je prigodna izložba knjiga čije su teme povezane sa životinjama. Među mnogim naslovima tu su i: *Bambi i Bambijeva djeca* Felix Saltena; *Život na našem planetu* Davida Attenborougha; *priručnik Službeni psi Vojne policije*; *Životinjska farma* Georgea Orwella; *Crni mačak i druge priče* Edgara Alana Poea; *Starac i more* Ernesta Hemingwaya; *Zoološki vrt u mojoj prtljazi* Geralda Durrella; *Ezopove basne*; *Knjiga o džungli* Rudjarda Kiplinga; *Miševi i mačke naglavačke* Luka Paljetka; *Galeb Jonathan Livingston Richarda Bacha*; *Kad slonovi plaću*. *Emocionalni život životinja* Jeffreyja Mousseiffa Massona i Susan McCarthy; *Pripovijest o doktoru Dolittleu* Hugh Loftinga...

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 10. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine, br. 41/17.), a u skladu s Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-01/20-01/1, URBROJ: 512-06-20-18, od 23. studenog 2020.), objavljuje

INTERNI OGLAS

ZA POPUNU USTROJBENIH MJESTA VOJNIH SPECIJALISTA U OSRH

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU "FRAN KRSTO FRANKOPAN"

- 1. DOKTOR DENTALNE MEDICINE, VSSp: D33BS91**, vojnik vojni specijalist, mjesto službe: SLUNJ – 1 izvršitelj (redni broj 35 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

TOPNIČKO-RAKETNA PUKOVNJA

- 2. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE, VSSp: D31AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: BJELOVAR – 1 izvršitelj (redni broj 46 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova).

HRVATSKA RATNA MORNARICA

VOJNOPOMORSKO ZDRAVSTVENO SREDIŠTE

- 3. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: 33AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: PLOČE – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

POMORSKA BAZA SPLIT

- 4. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE, VSSp: D31ES11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 1 izvršitelj (redni broj 71 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova).

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

93. KRILO

- 5. ZRAKOPLOVNI TEHNIČAR, VSSp: D31HS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: DIVULJE – 1 izvršitelj (redni broj 78 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 6. ZRAKOPLOVNI TEHNIČAR, VSSp: D31HS31**, narednik vojni specijalist, mjesto službe: ZEMUNIK DONJI – 1 izvršitelj (redni broj 78 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova).

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

BOJNA ZA OPĆU LOGISTIČKU POTPORU

- 7. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE, VSSp: D31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ĐAKOVO – 1 izvršitelj (redni broj 45 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 8. TEHNIČAR ZA VOZILA, VSSp, D31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ĐAKOVO – 1 izvršitelj (redni broj 58 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

LOGISTIČKO OPERATIVNO SREDIŠTE

- 9. DOČASNIK ZA ENERGETSKE TVARI, VSSp: D31CS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 60 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

REMONTNI ZAVOD

- 10. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE (topničko), VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 45 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 11. TEHNIČAR ZA NAORUŽANJE (pješačko), VSSp: 31AS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 2 izvršitelja (redni broj 45 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 12. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE (tehničar za vozila na gusjenicama), VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 3 izvršitelja (redni broj 58 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 13. DOČASNIK ZA ODRŽAVANJE (tehničar za vozila na kotačima), VSSp: 31BS11**, skupnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 2 izvršitelja (redni broj 58 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

- 14. TEHNIČAR ZA OPTIČKE INSTRUMENTE I CILJAČKE NAPRAVE, VSSp: 31AS21**, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 49 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

15. TEHNIČAR ZA AGREGATE I IZVORE STRUJE, VSSp: 31BS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 57 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

VOJNO ZDRAVSTVENO SREDIŠTE

16. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: GAŠINCI – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

17. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

18. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

19. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS31, narednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

20. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

21. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: SPLIT – 1 izvršitelj (redni broj 106 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

ORKESTAR ORUŽANIH SNAGA

22. GLAZBENIK TUTTIST, VSSp: D42PS61, poručnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 40 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova).

PRISTOŽERNE POSTROJBE GS OSRH

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

23. MEDICINSKI TEHNIČAR, VSSp: D33AS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 107 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA KIBERNETIČKI PROSTOR

24. ČASNICKA ZA INFORMATIKU, VSSp: D18PS71, natporučnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 2 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

25. DOČASNICKA ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: D18CS21, desetnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 10 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova)

26. DOČASNICKA ZA KORISNIČKU POTPORU, VSSp: D18CS31, narednik vojni specijalist, mjesto službe: ĐAKOVO – 1 izvršitelj (redni broj 10 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS-ova).

Stručna spremja i uvjeti za popunu navedenih ustrojenih mjeseta vojnih specijalista utvrđeni su Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista. Navedeni popis personalni djelatnici ustrojstvenih cjelina Oružanih snaga dužni su dati na uvid svim zainteresiranim kandidatima.

Jedan kandidat može se javiti na više ustrojenih mjeseta vojnih specijalista. Zainteresirani kandidati prijave na interni oglas s dokumentima koji dokazuju da ispunjavaju sve propisane uvjete za prijam u kategoriju vojnog specijalista dostavljaju poštom, preporučenom pošiljkom, na adresu Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, **15 dana od dana objave oglasa** u Hrvatskom vojniku. Kandidati moraju ispunjavati opće i posebne uvjete za prijam u djeletnu vojnu službu propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u inozemstvu

1. stožerni časnik (Joint Operations), OF-4, Operations Directorate, J3 Division, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description)
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe u skladu s člankom 205. stavkom 2. točkom 9. te stavkom 5. istog članka Zakona o službi u OSRH.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministerstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je osam dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj

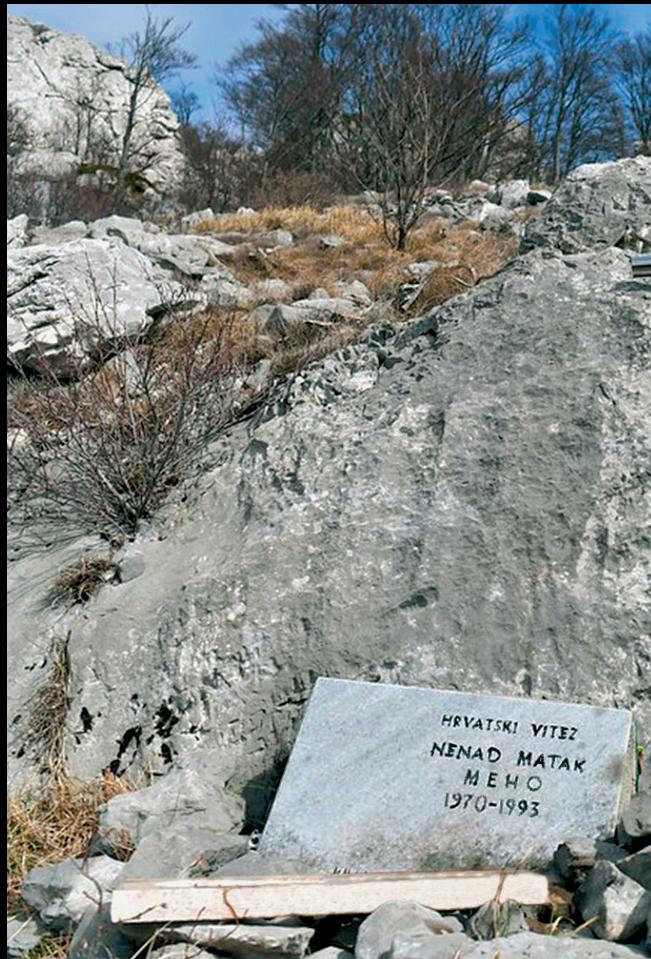
pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta.

Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo zadnju od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od šest ravноправnih trećih nagrada

Meho

Prvo dijete koje sam kao sedmogodišnji otočanin sreo u pustoj zadarskoj četvrti Plovanija, bio je moj susjed Meho kojega u to doba nismo još tako zvali. Naime, kasnije je taj nadimak dobio po svome omiljenom pjevaču Mehiju Puziću. Odgurivao je Meho svoju ofucanu nogometnu loptu na maloj ledini koju je samo prašnjavi put dijelio od naše kuće u izgradnji. Kako nije imao nikoga s kim bi se mogao igrati oko naših kuća, dobar mu je bio i mali otočanin. Prvo se vrijeme ništa nismo razumjeli. Skoro da smo trebali posrednika u prevođenju onoga što onaj drugi hoće reći.

Renata Ivanov,
učenica
4. razreda
Gimnazije
Franje Petrića
Zadar

Moj životni put u gradu počeo je na moj sedmi rođendan. Nisu mi mogli dati gori poklon od toga, mislio sam tada. Moji su u gradu, točnije na Plovaniji, koja je i mjesto zbivanja, sagradili kuću i pripremili je za useljenje kad sam se spremao u prvi razred osnovne. Došao je dan da se smjestim u brod moga ujaka i preselim u grad, radi škole. Dobri moj djed skrивao je suze, a baka je plakala za mnom. Malom otočkom dječaku nije bilo lako doseliti u grad, u novo društvo i veliku školu. No, na našoj Plovaniji brzo smo se upoznali i povezali svi, i oni stari i mi novi, kakav sam bio ja. Međutim, nije nas bilo puno. Samo Štrumpf, Švabo, Meho, Đele i ja. Na ledini pored kuća igralo se po cijele dane dva

na dva. Od svih nas, Meho je bio najkrupniji, od mene i godinu stariji. Kada bi ga čovjek opisivao, rekao bi da je bio debeljuškast. Imao je rumene obraze djetetom sa sela i vragolast osmijeh koji nije skidao s lica. Čim bi počeli igrati nogomet, košarku ili "tapke", Meho je bio u svemu najbolji. Volio se on i našaliti, popeti se na stablo pa te zasuti češerima odozgo. Kad me je jednom pogodio s dva česera od čempresa, tri me je dana boljelo i bilo plavo ispod rebara. Nakon toga sam opet igrao nogomet s njime rastajući se nakon utakmice gore na onoj uzbrdici gdje su nam bile kuće. Međutim, po završetku srednje škole, putevi su nam se razili na različite strane. Ostali smo u istome gradu, ali ja sam sve više vremena provodio

na Voštarnici, a Meho je ostao u nekoj drugoj priči i nisam ga više vidao često. Kad je zakuhalo, Meho je jednoga dana osvanuo u policijskoj uniformi. Ja sam upisao fakultet u Splitu i vidjeli smo se kratko tek na ljetu. Ono ljetu prije nego što je rat došao u naš grad. Meho je do tada već prošao svašta, Plitvice, Slavoniju i zadarsko zaleđe.

Poslije dugo vremena našli smo se na onoj istoj ledini pored naših kuća gdje smo prvi put naganjali loptu i igrali "tapke". On profesionalni vojnik, a ja u patikama, trapericama i traper jakni. I s puškom u ruci. Upravo sam se bio vratio kući iz dežurstva u Mjesnoj zajednici. Opasno se kuhalo pa je kod kuće vladao pravi metež i panika. Otac je odveo majku i sestru put grada u sklonište. Na cesti ispred naše kuće skupilo se nešto ljudi. Tek neki od njih imao je pušku. Uniformu nije nitko imao, vidjela se poneka lovačka jakna sa šarama i JNA čizme na nogama. Nitko nije točno znao što se događa. Sigurno je bilo samo jedno – da iznad naše Plovanije nema nikoga, nema Hrvatske vojske, nema garde, nema policije, nema zaštite. Među okupljenim mještanima vladao je metež i nespokoj, sve se raspalo, ako je i ikad postojalo.

Toga je dana iz smjera istoka počela pucnjava. Svako malo čula se pojedinačna paljba, ne iz automatskog oružja. Kod mjesne trafostanice zapovjednik je okupljaо momke koji su hitno odlazili na položaje iznad grada. Nas tridesetak momaka slabo naoružanih odlazili smo u susret tenkovima. Svakodnevno se čula pucnjava, muklo su odzvanjale eksplozije kojima smo bili lake mete.

A onda se opet jednoga dana niotkuda pojavio Meho. Našli smo se na onoj našoj ledini, on u vojničkoj šarenoj uniformi, čizmama, s automatskom puškom, bombama i Zoljom. Pitajući kako nam se drži kvart, ostavio je nešto municije i pokolu bombu. Upravo smo od Mehe prvi put u mjesec dana čuli

neku provjerenu informaciju. Rekao je da su nam tenkovima došli na par stotina metara od kuća i da ih je puno. Neka su sela u okolici grada već pala. Nikad neću zaboraviti kad nam je rekao: "Slušajte, oni žele proći u grad prema kasarnama. Mi smo im na putu, a naša ulica im je najkraći put prema Banini, Đakoviću, Barutani... Neće puno proći dok ne udare, sakrijte se u skloništu. Udarit će prvo topovima, raketama, minobacačima i bit će pakleno. Kada stane pucati, izadignite vani i čekajte ih. Ispaljujte metak po metak, štedite, ali ne bojte se, zaustaviti ćete ih. A sad moram ići! Držite se! Iza vas nema nikoga više!"

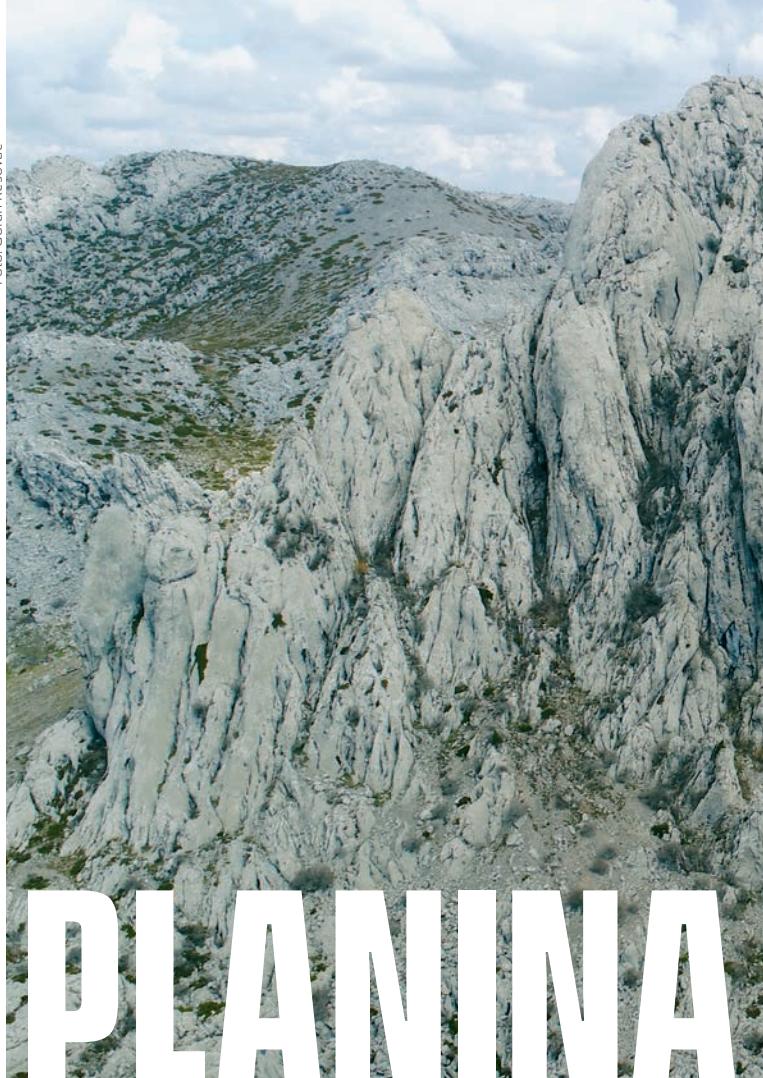
To je bio posljednji put da sam video našeg Mehu. Onoga koji je prvi zaigrao nogomet s otočkim djetetom na ledini pored naših kuća. Meho je od eksplozije mine tragično stradao dvije godine kasnije u 23. godini života na području Velebita. U sjećanje na njega jedna od zadarskih ulica nosi njegovo ime i prezime.

DOMOVINSKI RAT

Muzej Domovinskog rata Karlovac-Turanj nebrojeno je puta dokazao kako je pravo mjesto za čuvanje i promicanje istine o Domovinskom ratu. Ondje je 29. travnja dr. sc. Darjan Godić iz Hrvatskog instituta za povijest održao predavanje *Značaj i uloga Velebita u Domovinskom ratu*, pri čemu je poseban naglasak bio stavljen na VRO Oluja

TEKST I FOTO
Tomislav Vidaković

Foto: Goran Resovac

VELEBIT

PLANINA

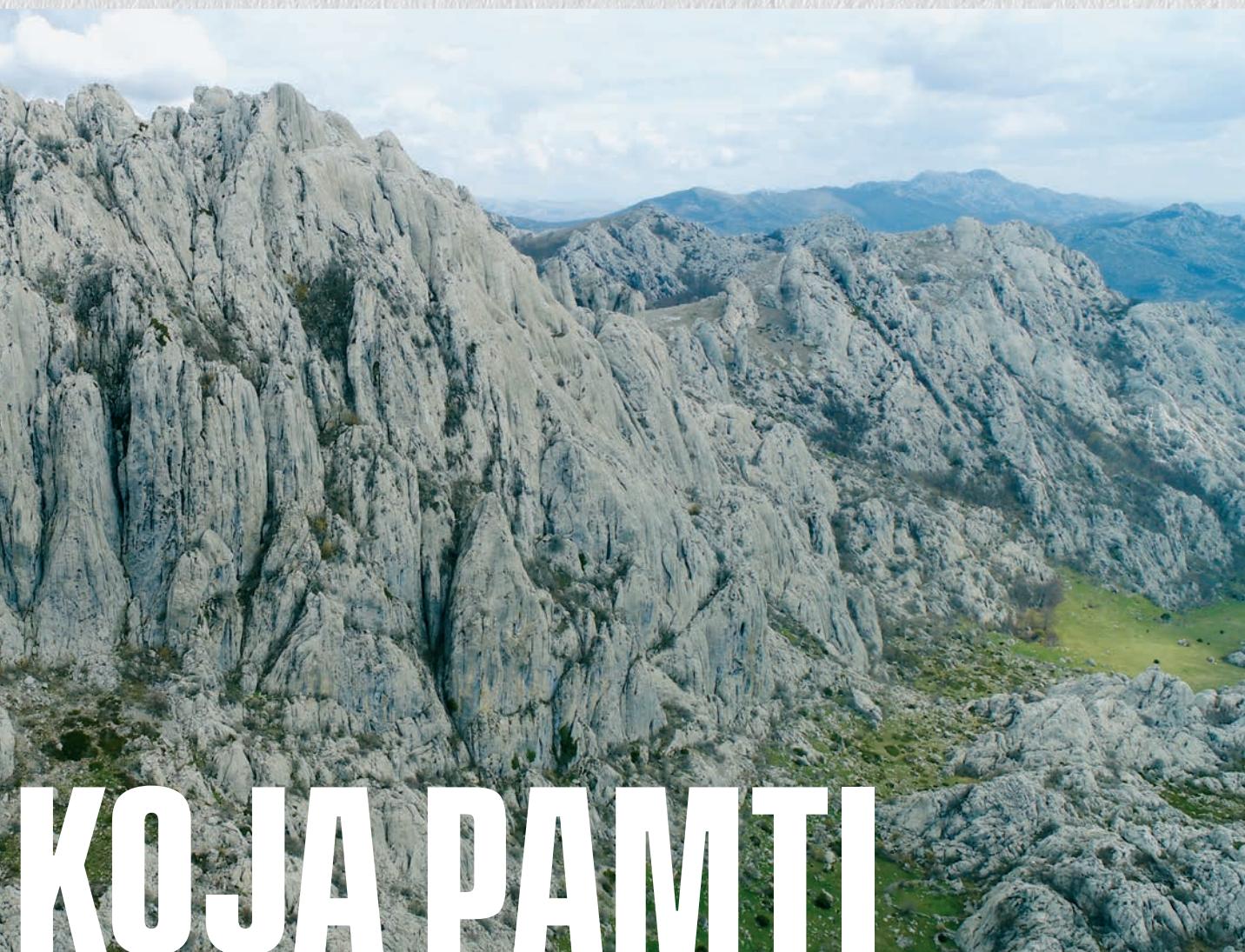
Ratovanje na Velebitu tijekom Domovinskog rata bilo je jedan od najzahtjevnijih i najizazovnijih segmenta obrane Republike Hrvatske. U surovim planinskim uvjetima, na visinama iznad 1000 metara, hrvatski su branitelji svakodnevno bili izloženi neprijateljskom djelovanju, ekstremnim vremenskim uvjetima i teškoj logističkoj izolaciji. Nepristupačan teren, jak vjetar, gusta magla, hladnoća, oštro kamenje i stijene te dubok snijeg često su bili jednakopasnici kao i neprijateljski metak. Ipak, unatoč svim preprekama, upravo je u takvim uvjetima pokazana iznimna hrabrost, domoljublje i izdržljivost hrvatskih vojnika, čime su velebitski položaji postali simbol ustrajne borbe za slobodu. Planinski masiv Velebita ima iznimnu stratešku važnost za obranu Republike Hrvatske. Ta prirodna barijera između unutrašnjosti i obale duga gotovo 150 km nadvisuje Maslenički most i Velebitski kanal. Upravo

su velebitske kote bile ključne za nadzor prometnih pravaca između sjevera i juga zemlje u samim počecima Domovinskog rata. Neprijateljske snage koristile su te položaje kako bi nadzirale komunikacije, dok su naši branitelji bili prisiljeni zauzimati iznimno nepristupačne točke kako bi osigurali slobodu kretanja i zaštitu stanovništva Dalmacije i Like. Jedan od ključnih trenutaka u tom kontekstu bilo je formiranje mješovite udarne skupine Specijalne policije i Hrvatske vojske te provedba akcija osvajanja vrhova poput Svetog brda, Tulovih greda i drugih dominantnih kota. Ti su pothvati zahtijevali ne samo iznimnu tjelesnu i mentalnu pripremu već i preciznu koordinaciju, upornost i domišljatost u borbenim uvjetima bez tehničke i logističke nadmoći.

TAKTIČKA VAŽNOST I VOJNI ZNAČAJ VELEBITA

Početkom kolovoza 1991. pobunjeni Srbi i JNA okupirali su Novi Lički Osik, a krajem kolovoza te godine započinju

Velebitske kote bile su ključne za nadzor prometnih pravaca između sjevera i juga zemlje u samim počecima Domovinskog rata. Neprijateljske snage koristile su te položaje kako bi nadzirale komunikacije, dok su naši branitelji bili prisiljeni zauzimati iznimno nepristupačne točke kako bi osigurali slobodu kretanja i zaštitu stanovništva Dalmacije i Like

KOJA PAMTI

i prvi napadi na Gospić. Zbog suradnje JNA i pobunjenih Srba, hrvatske vlasti izdaju 12. rujna 1991. naredbu za blokiranje svih vojnih objekata na teritoriju Hrvatske. To dovodi do predaje vojarne u Gospiću 18. rujna. Osvojeno naoružanje i streljivo omogućuje oslobođanje istočnih dijelova Gospića. Neprijateljske snage povlače se prema Metku, u kojem 24. rujna uspješno zaustavljaju hrvatske snage koje su pokušale debllokirati Lovinac i Sveti Rok. "Lovinac i Sveti Rok okupirani su 26. rujna, a policija i civili povlače se prema visoravni Dušice jer je prijevoj Mali Alan držao neprijatelj. Skriveni u planini ostali su nepokretni civili, koje su spasili pripadnici Planinske satnije Velebit", objašnjava situaciju na bojištu krajem 1991. godine dr. sc. Darjan Godić. Nakon spašavanja civila Planinska satnija i policija iz Lovinca ostaju na Velebitu držati položaje, a borbe u Lici nastavljaju se do kraja 1991. bez pomaka na bojišnici.

Pripadnici Planinske satnije Velebit izveli su tijekom zime 1991. i početkom 1992. manje diverzije i granatiranja neprijateljskih položaja u podnožju Velebita. Na Božić 1991. prenijeli su minobacače i granate na leđima i konjima iz Starigrada na greben Velebita te su s vrha Badanj granatirali snage 1. motorizirane brigade, koja je napadala Gospić. Zbog tog iznenadnog napada snage pobunjenih Srba poslale su dva helikoptera koja su neuspješno gađala položaj minobacača na Badnju. U drugoj polovini 1992. godine Specijalne jedinice policije jedine su imale intenzivniji borbeni angažman na Velebitu. Južni Velebit bio je slabo branjen, što je srpskim teroristima omogućivalo potencijalni prodror do Jadranske magistrale. "Realnu opasnost od diverzantskih upada potvrđuje i pogibija zapovjednika Specijalne policije Marina Jakominića na cesti ispod prijevoja Zabinovac kod Visočice, gdje su ga napali

DOMOVINSKI RAT

neprijateljski diverzanti", naglašava Darjan Godić. Kako bi zaustavile djelovanja diverzanata i njihov dolazak do Jadranske magistrale, hrvatske snage pokreću akciju Poskok-1.

OPERACIJA GUSAR BILA JE PREKRETNICA

Jedno od najvažnijih vojnih djelovanja povezanih s velebitskim prostorom bila je operacija Gusar, poznatija kao Maslenica, provedena u siječnju 1993. godine. Njezin cilj bila je uspostava kontrole nad Masleničkim mostom i ponovna uspostava kopnene veze između Dalmacije i ostatka Hrvatske. Da bi se osigurala stabilnost tog strateškog područja, hrvatske snage morale su zauzeti ključne velebitske kote izložene snajperskoj vatri, artiljeriji i surovim vremenskim uvjetima. Uspješno zauzimanje Tulovih greda, simbolički i taktički iznimno važno, bilo je rezultat nadljudskih napora specijalnih i planinskih postrojbi. Teren koji nije bio dostupan ni vozilima ni zrakoplovima osvajao se isključivo ljudskom voljom, često uz noćna uspinjanja, slabu opremu i gotovo nikakvu zaštitu od hladnoće. U brojnim borbama u dubini planine, pripadnici Specijalne policije, 4. gardijske brigade, 9. bojne HOS-a i Vojne policije svakodnevno su održavali položaje pod stalnim pritiscima i napadima.

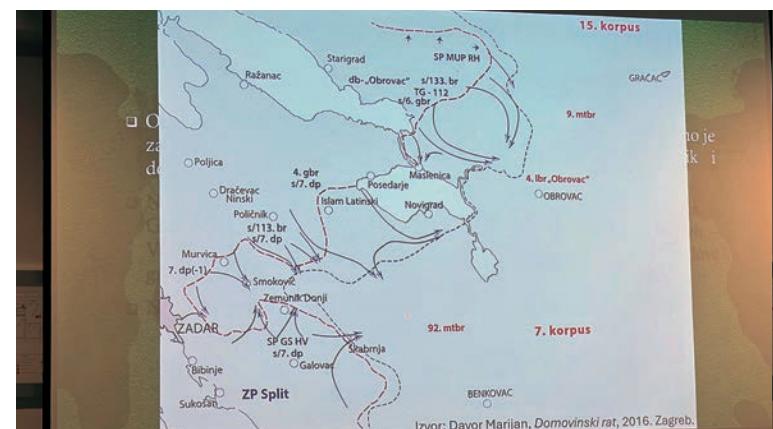
Velebitska bojišnica bila je mirna tijekom 1994., a položaje je osiguravala postrojba Specijalne policije. Unatoč zatišju, prilikom izviđanja položaja između Malog Golića i Ruje sredinom veljače 1994. pogiba Damir Tomljanović Gavran, jedan od zapovjednika na Velebitu. "U neprijateljskim obavještajnim izvješćima može se vidjeti kako ni oni sami nisu bili sigurni koga su ubili tog dana. Navode kako je snajperom pogoden zapovjednik prilikom

U surovim planinskim uvjetima, na visinama iznad 1000 metara, hrvatski su branitelji svakodnevno bili izloženi neprijateljskom djelovanju, ekstremnim vremenskim uvjetima i teškoj logističkoj izolaciji

izlaska iz helikoptera na zadarskoj bojišnici, dok se tragični događaj dogodio na Velebitu", objasnio je Darjan Godić okolnosti Gavranove pogibije.

Krajem ožujka 1994. potpisani je Zagrebački sporazum između hrvatske vlasti i pobunjenih Srba. Prema Sporazumu, topništvo i tenkovi trebali su se povući do početka travnja na 20 km, a minobacači i protuzračno topništvo na 10 km od crte razdvajanja. Hrvatske snage ispoštovale su Sporazum, a srpske nisu. Naime, one su ostale na položajima na Bunovcu, Ajderovcu, Crnom vrhu, Vršinama i prijevoju Mali Alan. Eventualnim napuštanjem tih položaja srpske snage našle bi se u taktički nepovoljnijem položaju u odnosu na hrvatske jer bi se novi položaji nalazili u podnožju Velebita.

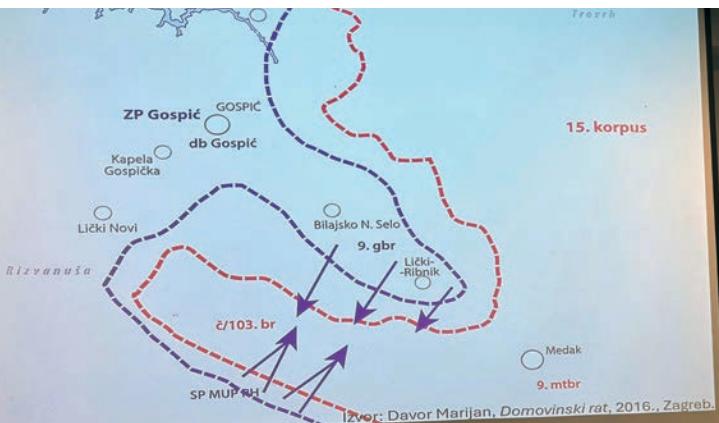
Izvor: Davor Marijan, Domovinski rat, 2016. Zagreb.

Velebit nije bio samo fronta. On je bio ispit izdržljivosti, simbol žrtve i tihog herojstva. Na njegovim padinama pisana je jedna od najtežih, ali i najslavnijih stranica Domovinskog rata. Ondje gdje se stijena pretvarala u zaklon, a tišina u najavu borbe, hrvatski su branitelji pokazali što znači boriti se za svaki pedalj domovine

Od sklapanja Zagrebačkog sporazuma do svibnja 1995. u Lici je bilo relativno mirno. Unatoč uspjesima hrvatskih snaga u VRO Bljesak, pobunjeni Srbi i dalje su odbijali mirno rješenje sukoba. Na sastanku u Ženevi 3. kolovoza 1995. hrvatsko izaslanstvo ponudilo je srpskom mirnu reintegraciju te sva politička i etnička prava, što je vodstvo tzv. Republike Srpske Krajine odbilo. To odbijanje omogućilo je pokretanje operacije Oluja.

Hrvatska vojska i policija pokreću VRO Oluja ujutro 4. kolovoza 1995. na cijeloj bojišnici. To je prilično iznenadilo srpske snage, koje su očekivale napade, ali ne duž cijele bojišnice. Zadatak hrvatskih snaga u Lici bilo je razbijanje Ličkog korpusa i izbjeganje na državnu granicu. Lički korpus

imao je informaciju o početku napada te je samim tim izostao faktor iznenadenja. "Da nisu bili iznenadeni vidi se i u obavještajnim izvješćima Glavnom štabu SVK, u kojima Lički korpus izvještava o 'uraganskoj artiljeriskoj vatri' i odolijevanju napadima prvog dana", ističe Godić i dodaje kako je obrana Ličkog korpusa bila narušena već prvog dana operacije.

U čestokim borbama 4. kolovoza Specijalna policija probila je crtu 9. motorizirane brigade i dijelova 4. luke brigade te je osvojila prijevoj Mali Alan. Tog prvog dana Specijalna policija u cijelosti je izvršila planirane zadaće i izbila na crtu Mila voda – Pilar – Ruka – Međuvode. Hrvatske snage imale su u Lici tijekom operacije Oluja 68 poginulih i 298 ranjenih. Postrojbe Specijalne policije imale su šest poginulih, 48 ranjenih i oko 30 ozlijednih pripadnika. Ozljede su bile prouzročene padom sa stijena, a zabilježena su i otrovanja zbog konzumiranja onečišćene vode. Prema srpskim izvorima, Lički korpus imao je do 8. kolovoza 65 poginulih, do 300 ranjenih i između 110 i 120 nestalih.

PLANINA KOJA PAMTI

Velebit je bio polazište za oslobođalačke operacije hrvatskih snaga prema okupiranoj Lici i sjevernoj Dalmaciji. Oslobođanjem Velebita hrvatske snage ugrozile su kninsko-lički pravac, koji je dio šireg kninsko-unskega pravca. Oba su pravca bila pod kontrolom pobunjenih Srba. Usto, ti su pravci bili najkraća prometna veza između sjevera i juga Hrvatske.

Ratovanje na Velebitu ostavilo je dubok trag ne samo na terenu na kojem su mnoge kote postale trajna mesta sjećanja nego i na hrvatskim vojnicima, koji su ondje proveli mjesecu u ekstremnim uvjetima. Gubici, iscrpljenost i psihički pritisci bili su svakodnevni, no unatoč tomu, planinski lanac ostao je pod nadzorom hrvatskih snaga, čime je spriječeno okruživanje ključnih dalmatinskih gradova te omogućeno strateško planiranje budućih operacija. Velebit je bio tiha osovina na kojoj se gradila vojna nadmoć. Njegovi položaji omogućili su motrenje i kontrolu velikih neprijateljskih zona u zaleđu Zadra, Obrovca i Gračaca.

Velebit nije bio samo fronta. On je bio ispit izdržljivosti, simbol žrtve i tihog herojstva. Na njegovim padinama pisana je jedna od najtežih, ali i najslavnijih stranica Domovinskog rata. Ondje gdje se stijena pretvarala u zaklon, a tišina u najavu borbe, hrvatski su branitelji pokazali što znači boriti se za svaki pedalj domovine. Danas, kad se uz planinske putove postavljaju spomen-ploče, a nekadašnje bojišnice zarastaju u planinsku travu, ostaje dužnost sjećanja. Sjećanja na ljudе koji su umjesto udobnosti izabrali neizvjesnost, koji su svojom prisutnošću na Velebitu osigurali slobodu obale, povezanost sjevera i juga, te konačno – temelje za pobjedu. Velebit pamti. A na nama je da ne zaboravimo.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno do 110 kandidata upisanih na prvu godinu sveučilišnih prijediplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- sveučilišni prijediplomski studij **Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata**
- sveučilišni prijediplomski studij **Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata.**

Rok za podnošenje prijava je **16. svibnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu, u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2025.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2025.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepotpunjenosti upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski upisni rok, za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na telefone Referade (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima za poslove obrane.

Na temelju članka 4. stavka 1. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine, br. 158/13 i 24/25.) i Plana prijma osoblja za 2025. godinu u Hrvatsku vojsku, s Planom promjena kategorija vojnog osoblja KLASA: 022-03/25-42/02, URBROJ: 50301-29/23-25-2, od 13. ožujka 2025., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

INTERNI OGLAS

**za upućivanje na osposobljavanje
osam kandidata za časnike borbenog
roda zrakoplovstvo – vojne pilote
besposadnog zrakoplovnog sustava izvan
projekta Kadet**

- upućivanje djelatnih časnika na prekvalifikaciju
- upućivanje djelatnih vojnika / mornara i djelatnih dočasnika na osposobljavanje.

Izrazi koji se koriste u internom oglasu, a imaju rodno značenje, odnose se jedнако na muški i ženski spol.

Uvjeti:

- završen najmanje prijediplomski sveučilišni studij ili stručni studij usmjerenje promet, aeronautika, vojno inženjerstvo, vojno vođenje i upravljanje, zrakoplovno inženjerstvo ili informacijska sigurnost i digitalna forenzika
- navršenih najviše 30 godina života do kraja 2025. godine

Kandidati osim navedenih uvjeta moraju ispunjavati i uvjete iz čl. 34., 35. i 43. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Očekivano upućivanje na osposobljavanje za časnike je rujan 2025. godine. Osposobljavanje traje dvije godine.

Prijave s dokazima o ispunjavanju traženih uvjeta dostavljaju se u Središnjicu za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb. Dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na tel. 01/3784-636.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

TRENUTAK SJЕĆANJA

Oklopno-mehanizirana bojna 4. gardijske brigade Pauci bila je ključna sastavnica te postrojbe tijekom Domovinskog rata. Njezina temeljna zadaća bila je pružanje vatrene potpore pješaštvu te sudjelovanje u napadnim operacijama koristeći oklopna vozila i tenkove. Prvi zapovjednik Bojne bio je general Andrija Matijaš Pauk. U vojarni koja nosi njegovo ime podignut je spomenik osamnaestorici poginulih pripadnika Bojne

OSAMNAEST PAUKA

PRIPREMIO Željko Stipanović // FOTO Tomislav Brandt

Oklopno-mehanizirana bojna 4. gardijske brigade ustrojena je spajanjem Oklopno-mehanizirane satnije 4. brigade i tenkovskih satnija iz Sinja i Zadra. Bojna je uoči operacije Maslenica doživjela najveće promjene te je u svojem sastavu imala dvije tenkovske i jednu mehaniziranu satniju. Nakon spajanja, u sastavu Bojne bilo je ukupno 26 tenkova T-55 te 12 BVP-a M-80. Stanje borbene tehnike nije bilo zadovoljavajuće pa je tadašnji zapovjednik Andrija Matijaš s pripadnicima Bojne užurbano radio na osposobljavanju oklopa za borbu.

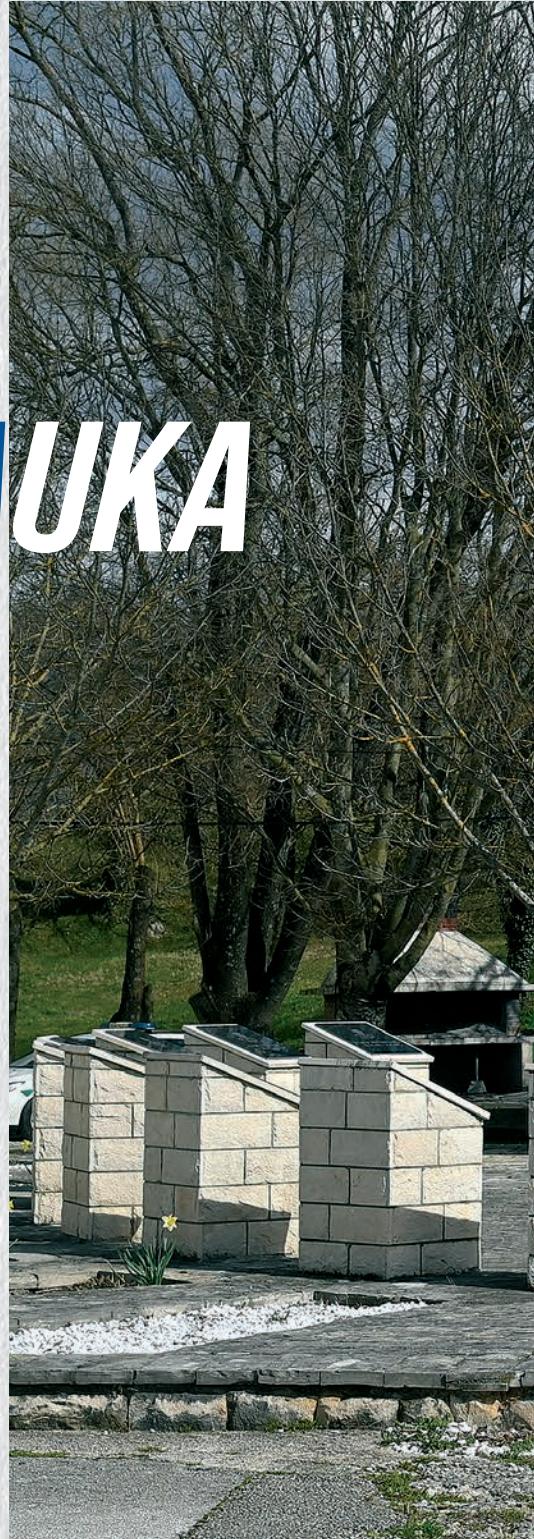
Uz pomoć logistike Brigade i logistike Bojne, borbena tehnika danonoćno je popravljana. Do početka operacije potpuno je osposobljeno i opremljeno 16 tenkova i osam BVP-ova, za što je bilo dovoljno ljudstva za sastavljanje posada. Oklopna bojna započela je operaciju dvjema satnjama po osam tenkova i Mehaniziranom satnijom s osam transportera.

Andrija Matijaš, zapovjednik Bojne, uvijek je bio u pokretu, izviđao je neprijateljske položaje, navodio paljbu svojih tenkova, zapovijedao. U borbi za Kašić 1. veljače 1993. u protuudaru pobunjenih hrvatskih Srba nakon zauzimanja crte kraj Islama Latinskog u jednom je danu ranjen čak dva puta. Unatoč ranjavanju, na štamku se vratio na crtu i nastavio ratovati.

"Znam da je sve pod kontrolom, ali meni je mjesto među vojskom" rekao je tad. Pripadnici Oklopno-mehanizirane bojne pod Matijaševim zapovijedanjem najbolje znaju kakav je bio. Kao zapovjednik, imao je uzrečicu: "Više znoja u miru, manje krvi u ratu." Vježbali su danonoćno tako da je cijela Bojna bila spremna za pokret u roku od pet minuta.

Nakon operacije Skok 1 oslobođen je vrh Veliki Bat na Dinari, s kojeg se vidi Knin, a nakon toga i Mali Bat. U operaciji Skok 2 tenkovi su došli na 2000 metara nadmorske visine te oslobođili mjesto Crni Lug i planinu Šator. U operaciji Ljeto 95 oslobođeni su Grahovo i Glamoč. Tenkisti predvođeni svojim zapovjednikom među prvima su ušli u Grahovo. Sudjelovali su s jednakom žestinom i neslomljivom voljom, brzinom i učinkovitošću, i u nadolazećim operacijama Oluja i Maestral. Južni potez, zadnja operacija u kojoj je sudjelovala Bojna, bila je i posljednja operacija za njezina zapovjednika Pauka. U njoj je poginuo predvodeći svoje ratnike.

Spomenik *Osamnaest Pauka* u vojarni koja nosi ime Andrije Matijaša podignut je u čast i kao znak zahvalnosti osamnaestorici hrvatskih vitezova koji su kao pripadnici Oklopno-mehanizirane bojne 4. gardijske brigade dali živote za slobodu u kojoj danas živimo.

Prijmite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#)

[YouTube](#)

[Linkedin](#)

[Instagram](#)

Sve što vas zanima pišite nas:
hvojnik@moh.hr

Foto: HRZ

